Winter December 4, 2020

Edebiyat ve Hayat Söyleşisi

Muhammet Negiz

TÜRKİYE YAZARLAR BİRLİĞİ

KIRKLAR MECLİSİ

EDEBİYAT VE HAYAT

MUSTAFA ÖZEL

TÜRKİYE YAZARLAR BİRLİĞİ

KIRKLAR MECLİSİ

EDEBİYAT VE HAYAT

MUSTAFA ÖZEL

Mustafa Özel, Edebiyat ve Hayat Söyleşisi, Türkiye Yazarlar Birliği, (Transkripsiyon: Muhammet Negiz), 04.12.2020

Kırklar Meclisi'nde Mustafa Özel ile Edebiyat ve Hayat Söyleşisi

Türkiye Yazarlar Birliği'nin (TYB) kuruluşunun kırkıncı yılı dolayısıyla başlatılan **"Kırklar Meclisi, Edebiyat ve Hayat Söyleşileri"**nin on ikinci konuğu, 11 Mayıs 2019 tarihinde, yazar Mustafa Özel oldu.

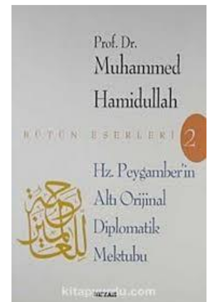
***

Selamun Aleyküm,
Hayırlı Ramazanlar Herkese,
Yazarlar Birliği'ne de nice kırklar diliyorum!
Bu, birinci kırk inşallah… İnşallah ikinci kırkı da görürüz hep beraber…

Benim ilk romanım, babamın ***"siret"*** adını verdiği kocaman bir Osmanlıca kitaptan manzum ***"Hz. Ali Cenkleri"***, etrafında da mensur ***"Battal Gazi Cenkleri"...***

Biz, ertesi sabah, mutlaka Malatya şehrine giderdik hayalen… Atlarımıza binerdik… Hüseyin Gazi, Battal Gazi vesaire… Üsküdar'a kadar gelirdik… Tekfur kızına âşıktık… (Gülüyor…) Bir şekilde bizi yakalar ve Kız Kulesi'nde -böyle- ayaklarımızdan asarlardı… Bunların hepsini oynardık…

"Hz. Ali Cenkleri" de manzumdu… Zülfikar adlı bir kılıcı vardı… Çoğunuz okumuşsunuzdur. Kılıcı attı mı uzuyordu ve her seferinde 50 kâfir, 100 kâfir, 200 kâfir doğruyordu…

Yıllar sonra… 35-40 arasındayım… Çengelköy'de oturuyoruz. Üsküdar'dan vapura binerken ne alırsan 1 lira… Ne alırsan 2 lira… ***"Muhammet Hamidullah - Hazreti Peygamberin Savaşları..." Yağmur Yayınları…***
(Allah Rahmet Eylesin.)

Almaz olaydım onu! Vapurda açtım… Bütün hayallerimi yıktı… Bütün romanlarımı uçurdu… Tek tek her savaşın sicilini çıkarmış. İşte, Bedir Savaşı… Şu kadar şehit, şu kadar -diyelim ki- ***"kâfir"*** ölmüş… Uhud! 70 şehit vesair…

10 yıl… 9 büyük savaş, 30 civarında seriyye/çatışma vesair… Yani, 40'a yakın çatışma var… Toplam 146 şehit; 244 "***müşrik"*** öldürmüşüz...

"Git, ya!" dedim. ***"Böyle kitap mı olur!"*** dedim attım. Tarihçi isen haddini bil… (Gülüyor.) Böyle başladı…

İlkokulda, evdeki kahramanım ***Hz. Ali*** idi… Okuldaki kahramanım ***Don Kişot***'tu… Çünkü il halk kütüphanesi yıkılmış Ağrı'nın… Bizim de ilkokulumuz yeni… İki sınıfını kütüphane yapmışlar geçici olarak. Kütüphane müdürü de komşumuz ***Hüseyin Gökçe*** öğretmen… Böyle yakınımız olunca gidebiliyorsun… Yoksa korkarsın çocukluk halinle…

Beni çağırdı… Dedi ki; ***"İdris Öğretmen, seni çok övdü. Şu kitapları okumazsan büyük adam olamazsın."*** O günden beri büyük adam olmaya çalışıyorum. (Gülüyor…)

Verdiği kitaplardan biri, ***"Ali Baba ve Kırk Haramiler"***di; biri de ***Don Kişot***'tu… Sonradan hatırlıyorum… O, ilk okuduklarım… Ortaokul yıllarındaki yine o ***Don Kişot***'a benzer ***Robinson Crusoe***'lar… O, özet şeyler…

Don Kişot, sürekli bende şeyi bırakmış… Yani, aptalca şeyler yapıyor ama hiç bıkmıyor… Hiç pes etmiyor… 55 yaşında***, Don Kişot***'un tamamını okuyunca gördüm ki, ***Don Kişot,*** bir hadis-i şerifin tefsiri için yazılmış…

"Öyle bir zaman gelecek ki, dinde hakikati söylemek, elde kor ateşi tutmaya benzeyecek. Onlar, size 'deli' diyecekler. Siz de, 'galiba, bunlar Müslüman değil' diyeceksiniz."

Don Kişot, deli değildir. ***Don Kişot, 'kitaba göre'*** yaşamak isteyen bir insandır. ***Don Kişot, "Bozulmuş bir çağda, hakikati dile getirmek için deli olmak lazım. Ancak bir deli, gerçeği dile getirmekten korkmaz."*** mesajını veriyor.

Sanço Panza, biziz… ***Sanço***, modern adamdır. Sürekli olarak***, Don Kişot***'u bu modernizmden kurtarmaya çalışıyor. Onu gündelik hayata, bizim modern yapımıza diyelim… Bizim alışveriş dünyamıza getirmek istiyor…

Mesela, gene bir… Tabi dayak yiyip hırpalanınca… ***"Patron"*** diyor… ***"Sen bana bir Cezire valiliği vadettin…"*** Aslında, kurdukları ilişki, aristokratik bir ilişki…

Don Kişot, bir girişimcidir ama aristokrat bir girişimcidir. Dünyaya adaleti, hakkaniyeti, bütün haksızlıkları giderecek vesair… Aslında ***Hilfu'l-Fudûl*** modelidir bu… ***Hilfu'l-Fudûl***'ü okursanız, orada da bir ceberrut grup vardır cahiliye Mekke'sinde... Yani, işin kaynağına konmuşlardır ve mazlumların haklarını gasp ediyorlar…

Efendimiz (S.A.V.), yıllar sonra buyuruyorlar ki **Hz. Aişe**'ye; ***"Abdullâh ibn-i Cüdâ'nın evinde bulunmayı, kızıl tüylü develere sahip olmaya değişmem!"***

Çünkü orada, eller üst üste kondu ve dendi ki, "Şu, şu, şu dağlar yerinde durdukça, biz de mazlumla beraber gasıplara karşı, haksızlara karşı mücadele edeceğiz!"

Benim **Yeni Şafak**'taki ilk yazımın başlığı, ***"Hilfu'l-Fudûl'dan Emin Ellere"***; koymadığım alt başlığı da ***"TÜSİAD'a karşı MÜSİAD"...*** O zamanlar, **MÜSİAD** danışmanlığı yapıyorum… Ve istiyorum ki **MÜSİAD**, bir ***Hilfu'l-Fudûl*** modeli olsun ve tekelcilere karşı piyasayı serbestliğe getirsin. Son cümle şudur ama:

"Eğer, MÜSİAD'çılar *Hilfu'l-Fudûl* olacaklarsa yolları, işleri, davaları kutlu olsun ama amaçları bir gün TÜSİAD ellerine geçmek ise, bilsinler ki onlara karşı da *Hilfu'l-Fudûllar* kurulacaktır!"

Don Kişot'a geri dönüyorum…

Sanço diyor ki; ***"Tamam, bu aristokratlık işi güzel de… Çok dayak yiyoruz yani… Karlı değil… Evde de hanım ekmek bekliyor… Sen, bana sabit bir maaş bağla…"***

Aristokratik bir ilişkiyi... Biraz iktisatçılığımı konuşturayım… Kapitalistik bir ilişkiye çeviriyor… ***Don Kişot***, köpürüyor ama köpürmesinin sebebi şu:

"Okuduğum şövalye kitaplarının hiçbirisinde böyle bir şey yok! Bana kitaptan yerini göster, hemen yapayım!" diyor.

Mesela, başka bir örnek…

Kan içinde kalmış ***Don Kişot***… O yel değirmenlerine saldırmış, savrulmuş… Her tarafı kan… Gayet tabii olarak, sağduyulu modern bir insan gibi diyor ki ona ***Sanço***:

-"Efendim, bir merhem bulalım… Biraz bu yaraya sürelim, hemen iyileşirsiniz."

Don Kişot, ***"Sakın!"*** diyor… Bir büyücü ismi veriyor… **Bayrabas** diye…

"Bayrabas'ın balzamı var" diyor. ***"Bak"*** diyor. ***"Beni, böyle kılıçla ikiye kesilmiş bulsan bile… Bir yarım at sırtında, diğer yarım da yere düşmüş… Yerdeki yarıyı kaldır, öbürüne yapıştır böyle… Bana bir damla içir. Turp gibi olurum."***

Bir Türk, bunu dinlese tavrı şu olur: ***"Tekbir!"*** (Gülüyor…)

Sanço'nun tavrı şu:

-"Ya böyle bir ilaç mı var? Sen bana onun tarifini ver… Ben cezire valiliğinden vazgeçiyorum. Ben onun şişesini 5 riyale satarım."

Biraz daha duruyor…

-"Maliyeti yüksek mi?"

Arkadaşlar! ***1605***'te yazılmıştır bu roman… İspanya'da yazılmıştır… Henüz kapitalizm gelmemiştir. Ama adımları duyuluyor... İlk işaretleri görülüyor. Ve bunun için, ***"Romancılar, geleceğin tarihini yazarlar"*** diyorum.

Bu kadar erken bir zamanda, başımıza gelecek olanı bu kadar hakimane teşhis etmek, ne bir felsefecinin harcıdır, ne bir tarihçinin ne de bir başkasının… Hangi öykü yazarı ya da bir romancı… (Gülüyor…)

"Uzun öykü yazarı" diyelim romancıya da... ***Necip***'e ***(Tosun)*** iyi bakmak lazım, bana zor soru sormasın diye… (Yanındaki moderatöre şaka yapıyor.)

Yani böyle sürekli bunların içindeydim… Kısa versiyonları ile başladım diyeyim… Ortaokul ve lise yıllarında tabi dünyam ***Necip Fazıl***'dı… ***Necip Fazıl***, benim nazarımda, gelmiş geçmiş, yaşamış-yaşayacak en büyük düşünür ve en mutantan[1] yazar idi. ***Necip Fazıl*** yüzünden ***Ülkü Ocakları***'ndan çıktım…

Duvar gazetemiz vardı… Müthiş ağabeylerimiz vardı. Yani, **Ağrı** deyip geçmeyin… **Ağrı Ülkü Ocakları**, hayatta görebileceğiniz en entelektüel yerlerden biriydi… Büyük ağabeylerimizden birisi ***Alaaddin Korkmaz***'dı… Sonra geldi, Ankara'da çok entelektüel ve ülkücü bir lider oldu. Onun hemen yanında ama idari olarak daha forslu, Tekin Küçükali[2]... Kızılay'ın başkanlığını yaptı bir süre… Ben de yazı yazıyorum… Onlar da koyuyorlar falan…

Öbür yazılar bir ay kalıyor, iki ay kalıyor… Benim yazı, ertesi gün mutlaka kaldırılırdı… İçine bol **Sezai Karakoç**, -özellikle- **Necip Fazıl** koyuyordum. Kendim yazıyordum güya ama **"araklayarak"** yazıyordum işte… (Gülüyor…)

Orta üç… Lise bir…

Tekin Abi'ye gittim.

-"Tekin Abi, niye benim yazılar kaldırılıyor?"

"Ya, sen" dedi. ***"Çok…"***

"İslam" diyemiyor da, ***"dinci bunlar!"*** dedi…

"E, siz nesiniz?" dedim.

"Biz, dindarız" dedi. ***"Biz, dindar ve milliyetçiyiz. Arada fark var."***

Aradaki farkı **Necip Fazıl** lehine yorumladım ve bir daha gitmedim.

Ama ne oldu?

İstanbul'a geldim, baktım…

Üstad, ülkücü olmuş! (Gülüyor…)

O gün, anladım ki… Siyaset… Fikriyat… Bunlar, ince işler… Bir sürü değişken var… Bunlara uyanmak lazım...

---

[1] Mutantan=Görkemli (Muhammet Negiz)
[2] http://tekinkucukali.com.tr/ozgecmis.asp?s=2

Necip Fazıl, benim neslim için çok önemli… Bize, başımızı dik tutmayı öğretti arkadaşlar… Bu, o kadar önemli ki… Bunu gençlerin anlaması çok zordur. Bir de dedi ki;

-“Öyle hımbıl hımbıl durmayın! Başını kaldır bakalım! Niye yere bakıyorsun? Bu memleket, senin!”

Bu, Cumhuriyet tarihi boyunca yazılmış, yazılacak bütün fikir kitaplarından daha ağır basar. Bu kadar önemli bir misyonu oldu Üstad’ın…

Ama bize çok ağır bir fatura yazdı… Fatura da şu… Okudukça anlıyorum…

- **Namık Kemal’den Halit Ziya’ya… Yakup Kadri’den Halide Edib’e… Tanpınar’dan bilmem kime… Hepsini küçümsetti bize... Değersizleştirdi…**

“Bunlar, sahte kahramanlar! Sahte yazarlar! Batıcılar!”

Şimdi anlıyorum ki, bunlardan öğreneceğimizi hiçbir **Necip Fazıl**’dan ya da benzerlerinden öğrenme imkânımız yok! Onun için, o ağır faturanın da farkında olmamız lazım.

Necip Tosun: Bir iş hayatınız oldu… İş hayatından sonra akademik serüven başladı… Marmara Üniversitesi’ndeki yüksek lisans ve doktora dereceleriniz… O iş hayatından, neden akademiye geçiş? Orada ne buldunuz? Nelerle karşılaştınız?

Şimdi, lisede sürekli okuyan birisiyim… Tabii, yani kader… Normal bir Ağrı Lisesi mezunu olarak benim Boğaziçi’ne girmem milyonda bir olabilecek bir şey…

1971 yılında, kimin aklına gelmişse, ***“Pilot Liseler”*** diye bir proje başlatmışlar. Ağrı Lisesi, kurada mı çıkmış, ne olmuşsa, ***“Pilot Lise”*** seçilmiş... ***“Modern Matematik-Modern Fen”***... Böyle bir şey…

Bu vesile ile bize, profesör olabilecek bir matematik hocası geldi. Çanakkaleli **Necati Ünsal**…

Biz, **ülkücüyüz**… Lise 1’den söz ediyorum… O, **sosyalizan**… Fakat beni çok seviyor… Çünkü benim bütün öğrencilerle, özellikle kahveden başka bir yere gitmeyen tiplerle çok uğraştığımı, hepsini zorla ders çalıştırıp ders geçirttiğimi duymuş. Onun için bana özel değer veriyor…

Kış aylarında bile dükkânımıza geliyor… Gece yarısı sobayı yakıyoruz. On bire, on ikiye kadar o Ağrı’nın soğuğunda bize ders anlatıyor… ***“Sizin mutlaka üniversiteye girmeniz lazım”*** dedi. Ve o sene… 1974 yılında… Yarım düzineye kadar Ağrı Lisesi mezunu, çok iyi üniversitelere (Boğaziçi, İTÜ, ODTÜ, tıp fakülteleri vesair), 15-20 kişi de vasat yerlere girebildiler. O sene, ben Boğaziçi’ne girdim. Boğaziçi mühendislik… Fakat lise birincisi olmuşum… Hacettepe Tıp’a da alıyorlar lise birincilerini…

Geldim, Ankara'da 3 gün bekledim. 48. olmuşum müracaatçılar arasında…30 kişi aldılar. ***“2 gün sonra gel”*** dediler. 2 gün sonra gittim. Cuma günü… 15 kişi daha aldılar, ***“pazartesi gel”*** dediler.

Pazartesi gideceğim ama Boğaziçi'nin kayıt günü… Korktum, dedim ki, ***"Ne olur ne olmaz! Kayıt hakkımı kaybetmeyeyim."*** Boğaziçi'ne gittim. Gidiş, o gidiş… (Gülüyor…)

Bebek'e gittikten sonra geri dönemezsin… Ayak bastığım ilk yabancı ülke, Bebek'tir. Orada kaldım. Bir sene mühendislik okudum. Vites kolu bile yaptım ama sonra baktım ki bu beni sevecek bir meslek değil. İşletme'ye geçtim. Bir sene işletme okudum. Çok hafif geldi. İktisat'a geçtim. Bir sene kayıpla iktisattan mezun oldum.

Mezun oldum ama cebimde 100 lira var. Çok okuduğum için de adrenalin çok yüksek değil. 2.81 ile mezun oldum. Dolayısıyla, dışarıdan iyi yerlere kabul almak mümkün değil…

Dış Ticaret Derneği'nde çalıştım. **Faysal Finans Grubu**'nun Ticaret kısmında çalıştım. **Ülker Grubu**'na girdim… **Sabri Ülker** rahmetliyle 10 yıl kadar çok yakın teşrik-i mesaim oldu. Fakat **Ülker**'e girdiğim yıldan itibaren de haftada 2 gün çalışmaya başladım.

-"Ben okuyacağım arkadaş!"

Yani, okumayla çalışmayı hep beraber yürüttüm. İdelim 33 yaşında emekli olmaktı. 63 yaşını bitirmek üzereyim daha olamadım[3]. (Gülüyor…)

Dolayısıyla, aslında edebiyattan başka bir şeyle ilgilenmek istemiyorum… Ama hayat şartları bir sürü şeye girip çıktım… **Bilim Sanat Vakfı**… **Türkiye Milli Kültür Vakfı**… Birinin başkanı, öbürünün başkan yardımcısı… **İlim Yayma** mütevellisi… **MÜSİAD** danışmanı… Yüksek istişare heyeti üyesi… Son 30 yılım bu tür idari ve yarı idari işlerle geçti… Ama okumayı bırakmadım hamdolsun.

Son 10 yıldır… 2009'un Mayıs ayıydı… Özel bir siyasi işareti de var, söylemeyeyim. 10 yıldır gazete okumuyorum, televizyon seyretmiyorum, sadece Kur'an okuyorum ve roman okuyorum. Vardığım sonuç şu:

"Gerçekler romanda, hakikat Kur'an'dadır!"

Necip Tosun: Şimdi… Tabii, bir akademisyen olarak da çok tehlikeli şeyler söylüyorsunuz bana kalırsa... Mesela, sosyal bilimciler roman okumaz… Romancılar da sosyal bilimcileri okumaz… Bir "Romanbilim" diye bir kavram… Ve roman üzerinden bütün hakikati yakalayabileceğinizi iddia ettiniz… Okumalarınız da hep bu yönde oldu. Ortaya çıkan kitaplara baktığınızda, aslında iyi bir okur, iktisat da bilen bir okur, edebiyat da bilen bir okur, geldiğimiz yerin doğru olduğunu gösteriyor… Peki, siz akademiye böyle açıktan saldırırken, bir akademisyen olarak, bir dirençle karşılaştınız mı?

Direnç olması için önce bir şey olması lazım… (Gülüyor…) Mühendislik tahsilimle diyeyim… Bir yıl da sürse… Bende bir etki kaldı… O etki şu:

-"Mustafa Özel! Tıraşı bırak! Ne biliyorsan, bir denklem kesinliği içinde dört dörtlük söyle!"

[3] 1956 doğumlu.

Onun için, ben hep… Maliyetine rağmen… Sıkıntısına rağmen… Böyle formül tartışarak, ***"Şunun üç şeyi vardır. Niye dört değil? Hadi üç söyle!"*** Şirketlere de böyle danışmanlık veriyorum…

Bir şirkette 3 aşama vardır:

★ Fenerbahçe aşaması,
★ Cimbom aşaması,
★ Siyah-Beyaz aşaması…

Onları formüllendiririm… Bunun, gerçekliği zorlamak olduğunun farkındayım. Bu şekilde anlatmadığın zaman… Bu şekilde anlatınca fazla akademik şeye uymuyor. Uymaması umrumda değil!

Ben, hakikatin anlaşılmasına katkıda bulunuyor muyum, bunu hissediyor muyum? Ona bakacağım. Şimdi mesela, bu okumalarımda şöyle üç tane teslis çıkardım. Üç tane üçleme çıkardım:

Bir:

★ "Modernlik üç kâğıttır."
"Dalaverecilik" anlamında bir şey kastetmiyorum. Çok somut konuşuyorum; Modernlik, üç kâğıttır.

"Kağıt para, gazete ve roman."

İkinci üçlü:

★ Kâğıt para olmasaydı, kapitalizm olmazdı. Bildiğimiz haliyle kapitalizm…
★ Gazete olmasaydı, ulus olmazdı.
★ Roman olmasaydı, birey olmazdı.

Bunu söylerken, tabii… Yani, ***"kâğıt para olmasaydı, kapitalizm hiç olmazdı"*** demek istemiyorum. Ama bugünkü kapitalizm dediğimiz o sistemli, iktisadi ya da gömülmüş olarak toplumsal ve siyasi yapılanmanın oluşumunda kâğıt para çok önemli bir aktör. Çok kritik bir faktör… Onu demek istiyorum.

Üçüncü üçlemem ise şu:

★ Kapitalizm, kanaat ekonomisi değil...

Son iki-üç yüz yıl öncesine kadar gelmiş olan, başat iktisadi düzen olan kanaat ekonomisi değil.

★ Ulus, millet değil.
★ Birey de insan değil.

Bunları, hiçbir ahlaki değer koymadan söylüyorum. ***"Birey, insan değildir"*** derken… Buna en çok İslamcılar kızıyor:

"Biz, birey olduk. İnsan değil miyiz şimdi?"

Ahlaki bir şeyden söz etmiyorum. Objektif bir durumdan söz ediyorum.

İnsan, ***"birbirine yaklaşan"*** demektir. Kelimenin içinde var; ***"Elif-Nun-Sin: Enese"...*** ***"Yaklaşmak"*** demek… Yani, beşer birbirine yaklaştıkça insanlaşır… Allah'ın eli cemaatin üzerinedir.

Neden?

Birbirine yaklaştığın zaman, insan oluyorsun. Arkadaşlar! İnsan düşünmez, insan konuşmaz. Dil, düşünür ve dil konuşur. Bu diller boşuna oluşmuyor, gelişigüzel oluşmuyor.

İnsan, yaklaşandır. Birey ise, uzaklaşandır. Uzaklaştığınız ölçüde birey olursunuz. ***"Türkiye'de birey yoktur"*** bile diyebiliriz.

Neden?

Çünkü o kavramı biz, Batı'dan alıyoruz. Batı'da birey olmak demek***, "Tanrısız ve toplumsuz ayakta kalabilmek"*** demektir. Bizim ilk bireyimiz, bir ***"kurgu"*** bireyidir. ***"Ahmet Cemil"***dir. ***Mai ve Siyah***'ın ***Ahmet Cemil***'idir.

Süleymaniye semtinde oturuyor… Orda biliyorsunuz, 150-200 sayfa boyunca **Ahmet Cemil**'in kulağına **Süleymaniye Camii**'nden hiç ezan sesi gelmiyor. Hiç gidip bir camide iki rekât bir namaz kılmıyor. Böyle Osmanlı insanı mı olur? Olmaz.

O kadar sıkıntısı var… Şiir kitabını yayınlayamıyor. Sevdiği kıza aşkını itiraf edemiyor, açıklayamıyor. Çok sevdiği kız kardeşi bir ***"hanzo"*** ile evlenmiş… Çok kötü bir evlilik… Acılar içinde ölüyor… (Kendisi) iflas ediyor. Evi falan tehlikeye giriyor. Şimdi, bu açmazlar içinde hiç gidip bir dindar kişi ile sohbet etmiyor, danışmıyor, konuşmuyor, açılmıyor… Toplumsuz ve tanrısız!

İlk bireyimiz o!

Ama **Halit Ziya**, gerçekçi bir romancımızdır. Bu ilk kurgu bireyi intihar ettirtmiyor, ettirtemiyor!

Arkadaşlar!

Hiçbir roman, yazarın babasının malı değildir. Keyfine göre kurgu yapamaz. Hele realist bir romancıysa, toplumda onun karşılığı varsa, onu modelleyebilir…

Osmanlı toplumu henüz… ***"Bireyim"*** derken hafifçe gözükmesine müsait hale gelmişse de, tam teşekkülle uygun hale gelmemiş ki, intihar edecekken… En son sayfayı hatırlayın… ***"Oğlum ne yapıyorsun***?" diyor annesi***… "Hiç, anne!"*** diyor ve anne sesine doğru gidiyor.

Hiçbir Amerikalı, Avrupalı, Batılı romancı… Böyle bir teknoloji geliştiremezdi! İntihara karşı anne sesi!

Onun için diyorum ki;

“İlk İslami romanımızı, ilk Batıcı romancımız yazmıştır!”

Realist olduğu için… Toplumunu iyi tanıdığı için…

Tanpınar da böyledir.

Biz, bekliyoruz ki, herkes dini bütün olsun. Hayır! **Tanpınar**’ın 27 Mayıs sonrası değerlendirmelerini, yazılarını falan okuyun… İğrenirsiniz! Bir daha elinize bile almazsınız! Ama cemiyetini tanıyor, insanını tanıyor… Sınırda yaşadığı için iki tarafı da görebiliyor ve onun acısı ile yazıyor.

Roman yazan insanlar bütün siyasi-iktisadi kişiliklerinden sıyrılırlar. Gerçek roman yazarıysa, romanının içinde kahramanlarıyla birlikte yaşayarak yazarlar.

Roman çok özel bir şey!

Öyküyü bilmiyorum… (Güler…) Belki, öykücüler de öyledir. Çok fazla tecrübem yok öykü ile ilgili... Bir şey diyemiyorum. Haklarını yemeyeyim…

Roman öyle bir şey…

Mesela, gençliğimin romanlarından birisi **Fatih Harbiye**… İdeolojik olarak da buna çok uygunuz. **Fatih** kızı **Neriman**, **Şişli** hayatına düşkün… Veya arzu ediyor. Onun için **Fatih**’e ait ne varsa hor görüyor. Giyim-kuşamları… Ezan! Tambur!

Bütün bunlar, Doğu’ya ait… İslam’a ait… Eski’ye ait şeyler… **Beyoğlu**’na, **Şişli**’ye, **Nişantaşı**’na ait ne varsa gözünde büyüyor. Çünkü Avrupai… İşte… **Pera Palas**’taki bale ya da opera… Oraya gitmek istiyor. Kendini çok seven dört dörtlük bir delikanlı var. Hâlbuki öbür taraftaki zübbe, sırf onu baloya götürecek diye gözünde kıymet veriyor. Hâlbuki 120 sayfanın 110 sayfası böyle gidiyor. Son 10 sayfada **Mihriban** imana geliyor.

Olamaz böyle bir şey!

Bir romancı, karakterlerini, roman kahramanlarını, kukla haline getiremez! Bu romanı yeniden okuduğumda, 4-5 yıl önce, birden aklımda **Sezai Karakoç**’un ***“kader”*** konusunda yazdıkları çaktı… 70’li yılların ortalarında okumuştum. Hatırladım. Bir daha aradım, buldum. **Unamuno**’yu anlatıyor, kader meselesini tartışırken… **Sis** romanını… Gidip **Sis** romanını buldum. Tekrar okudum. Ayrıntılarına girmeyeyim. Orada da açmazda bir insan var ve intihara karar veriyor. Fakat gazetede gözüne ilişiyor ki **Unamuno**, kendi romanının yazarı, haşa ***“kendi yaratıcısı”***, intihar hakkında bir etüd yazmış; ***“Ya gidip buna bir danışayım.”***

Neyse, atlayıp gidiyor yanına… **Barcelona**'da mesela**… Madrid**’den **Barcelona**’ya gidiyor… Sohbet ediyorlar. Diyor ki **Unamuno**;

-***“Augusto, seni biraz kırgın görüyorum. Morali bozuk görüyorum. Ne var?”***

-“Valla, çok sıkkınım. İntihar edeceğim…”

Unamuno:
-***"Yok yok… Sen, iyi çocuksun. İntihar etme."***

Augusto:
-***"Edeceğim. Çarem kalmadı.."***

Unamuno:
-***"Etme lan!"***

Böyle emir kipiyle konuşunca, ***"sana ne!"*** diyor, Augusto.

Unamuno:
-***"İntihar etmek için yaşıyor olmak lazım!"***

Augusto:
-***"E, ben yaşamıyor muyum?"***

Unamuno:
-***"Hayır! Sen, benim hayalimin ürünüsün."***

Augusto:
-***"Yok, ya! Don Kişot'u kim yazdı?"***

Unamuno:
-***"Cervantes..."***

Bu roman, 1905'te yazılıyor. **Don Kişot**, 1605… 300 sene geçti aradan...

Augusto:
-***"Cervantes'i kim hatırlıyor? Herkes, Don Kişot'u biliyor! Yarın herkes beni konuşacak! Ben önemliyim, sen önemli değilsin! Sen, benim kaderimi yazmakla görevlisin! Keyfine göre yazamazsın! Seni yaratan, benim kaderimi olduğu gibi yazman için görevlendirmiş. Görevine ihanet etme!"***

Müthiş çarpıcı bir şey!

Şimdi… **Peyami Bey**'in **Fatih Harbiye**'si nerede? **Unamuno**'nun **Sis**'i nerede?

Arkadaşlar! Roman, müdahale kabul etmeyen bir türdür. Ben, romanlarla biraz fazla kafayı yemiş olabilirim. Bunun da farkındayım. (Gülüyor…) Her sabah, hanım uyarır beni… ***"Çok roman okudun, biraz da Kur'an…"*** diye. (Gülüyor…)

Necip Tosun: Şimdi tam… Aslında, güzel bir yere geldik. Sizin çalışmalarınızın belki de… Benim dikkatimi çeken, güzel tarafı… Paralel bir okuma yapıyorsunuz. Bu, çok yapılan bir şey değil açıkçası… Fatih Harbiye ile Unamuno'nun Sis'ini karşılaştırdınız…

İbn Tufeyl'in Hay bin Yakzan'la Robinson Crusoe'yu karşılaştırdınız. Bunlar bir ada romanı… İkisi de… Büyük bir ihtimalle de Hay bin Yakzan'dan alınma değil mi?

Mustafa Özel: Çok büyük bir ihtimal…

Necip Tosun: Nasıl bir paralellik görüyorsunuz? Bir de bu Robinson Crusoe'yu çok önemsediniz yazılarınızda… Oradaki dikkatlerinizden bahseder misiniz? Ne, sizi orada cezbediyor?

Mustafa Özel: Romanların, modern anlamda ***"performatif"*** olduklarını düşünüyorum. Yani, ***"performatif"*** demek, ***"icrai etkisi olan"*** demek. Yani, diyelim ki, ben borsa hakkında bir kitap yazıyorum, yazı yazıyorum.

Mesela, diyorum ki; ***"Borsa düşecek."***

Önemli bir adamım da… ***"Borsa düşecek. Dolar yükselecek. Dolar 10 lira olacak!"*** diyorum mesela…

Siz, bu sözümden etkilenip, doların 10 lira olacağına göre tedbirlerinizi almaya başladığınız anda benim bu sözüm, performatif bir etki yapmış oluyor. Ben bunu söylediğim için siz ondan etkilenip bir tutum takınıyorsunuz.

Ben, romanların da… En azından kritik romanların… Benim görmediğim bir sürü kritik roman olabilir… Böyle bir performatif etkisi olduğu kanaatindeyim...

Yani, roman hem olanı kavramaya, kapatmaya çalışır… Hem de geleceğe yönlendirir ve yönlendirme yaparken de olabilecek olanı da öngörmeye çalışır.

Yani, buna ***"bilim"*** demeyeceksek, neye ***"bilim"*** diyeceğiz? Bilim kelimesini çok önemsiyorsak… İlle romana, ***"romanbilim"*** deme sevdalısı değilim. Diyorum ki;

"Bilimi çok önemsiyorsan ey sosyolog! Ey antropolog! Ey psikolog! Madem bilim o kadar kıymetli… Bil ki, şu roman denen şey, gerçek bir bilim!"

Onun için roman bilim diyorum. Yoksa ille… Aslında, bilime iliştirmekle romanı küçülttüğümün bile farkındayım! Ama sırf anlaşılsın diye… Sırf romanın ehemmiyeti kavranılsın diye bu kelimeyi kullanıyorum…

Necip Tosun: Size bir itiraz gelmez mi o zaman? Fiction? Yani, sonuçta roman, fiction… Hayal, kurmaca... Ama sosyal bilimler…

Mustafa Özel:

Bütün modern sosyal bilimler üç hayale dayanır arkadaşlar. Üç **fiction**'a dayanır.

Necip Tosun: Onlar da mı hayal?

Mustafa Özel:

- ★ Tabiat hali,
- ★ Sosyal sözleşme,
- ★ Görünmeyen el…

Yani, modern siyaset felsefesi, modern sosyoloji, modern iktisat… Üç tane hayale dayanır! Hayallerin ikisi **Hobbes**'a, birisi de **Adam Smith**'e aittir.

Hobbes, ***"tabiat hali"*** diye bir şey uydurdu. ***"State of Nature"... "Doğa Durumu"...***

Ayrıntısına girmeyelim…

Yani, iç siyaset felsefesine ***Thomas Hobbes, John Locke… Montesquieu*** reddediyor o kavramı… **Rousseau** ve sonrası… ***"Tabiat hali", "social contract/sosyal sözleşme"*** kavramları olmadan bütün bu bilimler berhava olur!

"Görünmeyen el" ya da ondan öncesi… Fizyokratların "doğal düzen"... "Natural order"... Ya da onun motto halindeki şekli: **"laissez-faire, laissez-passer" (bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler)**...

Bunların hepsi kurgudur arkadaşlar. Bunların hepsi, hayaldir. Bu hayallere dayanıyor bütün sosyal bilimler… Ben, onun için diyorum ki; ***"Roman, mert fiction'dır, mert kurgudur. Sosyal bilim, namert kurgudur."***

Çünkü roman***, "ben fiction'ım"*** diyor. ***"Ben kurguyum"*** diyor. Dobra dobra… Harbi bir adam yani… Mert! (Gülüyor…)

Necip Tosun: *Robinson Crusoe* ile…

Mustafa Özel:

Şimdi… ***Daniel Defoe***, çok önemli bir adam… Hadi biraz benim hocalık şeyim tutsun… Kaç kitap yazmış olabilir?

Mesela, bizde "yazı makinesi" diyoruz ***Ahmed Midhat Efendi***'ye[4]… 200 civarında bütün yazdıkları… Onların da bir kısmı kısa…

(Daniel Defoe), baya uzun uzun, her biri bir kitap hacminde 520 tane kitap yazmış arkadaşlar! ***Robinson Crusoe***'nun yayınlandığı 1719 yılında, 21 tane kitabı yayınlanmış… Yani, bu kadar üretken!

Adam, şair… Müthiş şiirler yazmış. Casus! Borsada üçkağıtçı… İkide bir içeri atıyorlar. O kadar kitabı böyle numaracı bir tip yazabilir… (Gülüyor…)

Bir deli tarafı olacak… Bir eksik tarafı olacak.

---

[4] https://www.gazeteduvar.com.tr/kitap/2016/12/29/yazi-makinasi-durali-104-yil-oldu

Robinson Crusoe, büyük bir girişim kitabıdır. Babası çok mutedil bir insandır. ***"Evladım"*** diyor, ***"Denize açılma! Deniz felakettir, tehlikelidir, risktir. Sen, orta hayatı (yaşa)..."*** diyor.

Mesela, vaktim olsaydı… Varsa aramızda edebiyatçı arkadaşlar... ***Robinson Crusoe***'nun babası ile ***Şair Nabi***'yi karşılaştırsınlar. ***Hayriyye***'yi alsınlar[5]... ***Şair Nabi***'nin oğluna tavsiye ettikleri ile ***Robinson Crusoe***'nun babasının ***Robinson Crusoe***'ya nasihatleri birebir aynıdır... Aşağı yukarı, çağları da birbirine yakındır.

(***Robinson Crusoe***'nun babası), ***"Gitme!"*** diyor. Oğlan, kafaya takmış, gidecek. Deniz hayatının zorluklarına rağmen ilk seferinden 300 pound kazanıyor. Bir kere para kazanmaya başladı mı…

Wallerstein diyor ki; ***"Kapitalizm, sınırsız sermaye birikimidir."*** Yani, hiçbir yerde duramazsın.

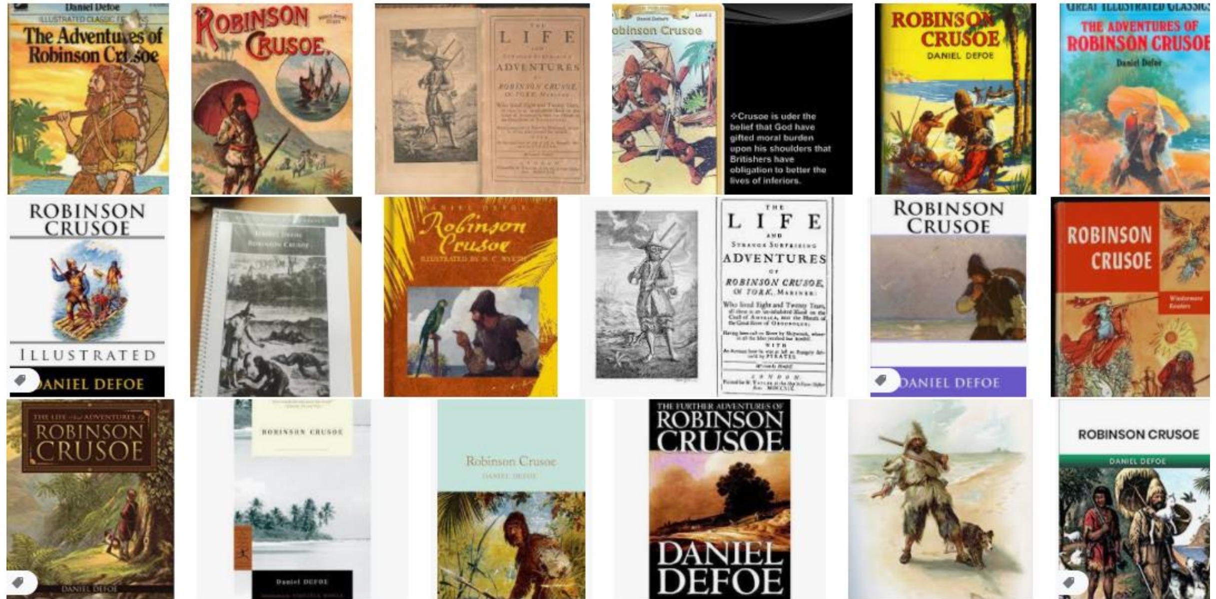
300 pound, o günler için servet yani… Bugün, 300 milyon… Yeter işte! Keyfine bak, güzel bir hanımla evlen!

Yok!

Brezilya'ya gidiyor… Çiftlikleri vesair… Tamam! Oraya da gittin!

Hayır!

Köle ticaretine sulanıyor… Yani, sürekli... Geleceğin müteşebbis kapitalist tipini temsil ediyor. Bu konu, çok önemli ve performatif bir etkisi var. Şu anda gösterme durumunda değiliz; ***Robinson Crusoe***'nun kapaklarının çizilişi bile kapitalizmin tarihinin göstergeleri olarak gösteriliyor. 1720'deki kapağı… 1760'taki kapağı… 1820'deki kapağı… 1850'deki kapağı… Emperyalist dönemdeki kapağı… Yani her bir kapak bile başka bir safhaya gelindiğini gösteriyor…

[5] Eseri online olarak incelemek ve okumak için Bkz: https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/67684,nabi-hayriyyepdf.pdf?0&_tag1=EC14749540EDDA04932E16674F39E835F8E3C7DE&crefer=6A679BDE197F97CDAED780408C617940EC6F0D3F45DFF3EF8B08EA1BA4182E86 Muhammet Negiz.

Adaya düşüyor… Adada, tabiata hükmediyor önce… Bunu beceriyor. Adada dinle gidip geliyor… Dinin ne kadar kullanışlı olduğunu anlamaya başlıyor.

Mesela, bir bakıyor… Bir takım bitkiler bitiyor. Bir adada kendinden bitmeyecek şeyler… Buğday, arpa gibi şeyler diyelim… O zaman, ***"Tanrı var"*** diyor. ***"Şükürler olsun bana bu nimetleri verdi…"*** Sonra, aklına geliyor. ***"Ben bir torba getirmiştim. Onun dibindeki kırıntıları silkmiştim. O kırıntılardan olmuştur. Yok yok… Senden olmamış. Bir sebebi var…"*** diyor. (Gülüyor…)

Yani, o süreçte ulûhiyetle, ilahiyatla olan tecrübeyi anlatıyor. Sonra yavaş yavaş… Önce bir siyahi geliyor… Ona isim veriyor… **Biri size isim veriyorsa, size hükmetme kabiliyeti var demektir!** Onun dinini değiştiriyor. Yani, hem dilini, hem dinini değiştiriyor.

Babası geliyor ***Cuma***'nın… Onu putperest bırakıyor… Portekizli bir Katolik geliyor… Bütün bunlar, aslında bir bakıma ***Robinson***'un ümmeti gibi oluyor… Onun çok uluslu bir imparatorluğu gibi oluyor. Uzun hikâye... Ayrıntıları kitapta var…

Sonunda adayı terk ederken, çok cömert davranıyor. Batı'nın cömertliğini de takdir etmemiz lazım(!)… Adayı herkese bölüştürüyor… Fakat tapuyu vermiyor. Elinde tutuyor. ***"Yine dönebilirim"*** diyor. Emperyalizm bu, arkadaşlar.

Yazılış tarihi: **1719**!

Bu kadar erken bir dönemde… Kendinden sonraki tam 300 yıl boyunca *-300 yıl geçmiş işte-* olabileceklere ışık tutuyor…

Hay bin Yakzan'a dönecek olursak…

Buna karşılık, ***Şerif Mardin***'le bizim güzel bir düetimiz oldu… Bu iki roman çerçevesinde… O, diyor ki; ***"Robinson, dengesiz biri..."***

Ben de dedim ki; ***"Daniel Defoe çapında birisi, dengesiz bir adamın romanını yazma peşinde olamaz! Bu, bir medeniyetin dengesizliğini yansıtan bir şey! Bir özel konu bu…"***

Buna karşılık, ***Hay bin Yakzan***'ı anlamaya çalışmalıyız. ***Hay bin Yakzan***, adaya doğuyor, dışardan gitmiyor. Sömürü maksadıyla gitmiyor. Köle ticareti için gitmiyor. Adaya doğuyor. Hatta onun bilimsel açıklamasını yapmaya bile çalışıyor. Adanın içinden doğuyor… O toprağın belli bir şekilde mayalanmasından doğuyor… Muhtemelen, o günkü tutucu/dinci çevrelerden korktuğu için de... *-Bu bir ihtimal... Bana göre* ***İbn Tufeyl****'in inancı o...-* adada onun kendiliğinden doğmuş olduğunu kabul ediyor…- Ama diğerlerinden korktuğu için de ***"Belki de Hz. Musa gibi… Belki de bir kayığa koymuşlardır da öyle gelmiştir"*** diye arayı bulmaya çalışıyor… Bir nevi sansürden ya da engizisyondan korunmaya çalışıyor…

Neyse…

(***Hay bin Yakzan***) Hayvanlar tarafından büyütülüyor! Bir hayvan… Bir ceylan, onun annesi oluyor! Onunla konuşuyor… Bitkilerle konuşuyor, hayvanlarla konuşuyor… Ve orada tabii bir şekilde Allah'ı keşfediyor… Onun aşamalarını biliyorsunuz… Sonra, ***Abzal*** geliyor adaya… ***Abzal*** bir medeni adam… Ona dil öğretiyor falan… Onunla konuşmaya başlıyorlar…

Abzal’dan dolayı medeni dünyayı çok merak ediyor… ***Abzal***, aslında onu caydırmaya çalışıyor. ***“Ora, sana göre değil”*** diyor...

“Yok” diyor… ***“İlle görmek istiyorum.”*** diyor… Merak bu ya! Gidiyor ve büyük hayal kırıklığına uğruyor…

Bakıyor ki, bunların dilinden Allah, din, peygamber düşmüyor ama hepsi mal, mülk, iktidar peşinde… ***“Bunların hepsi yalan!”*** diyor ve adasına geri dönüyor…

Robinson Crusoe, adayı terk ederken tapuyu elde tutuyor. Hay, medeni dünyayı iterek adasına geri dönüyor! Bunlar, medeniyetler arası ittifaklardır.

Dolayısıyla, bunları yeniden, bizim insanlığın gündemine getirmemiz lazım… (Sadece şu an Batı ile olan farka odaklandığım için ayrıntısına girmeyeyim.) Yani, kesinlikle okuyun arkadaşlar. O safhalar o kadar önemli ki, kendinizi yeniden keşfedeceksiniz.

İnsan tamamlanmamış bir varlıktır. Ancak hikmetle irtibat sayesinde kemale yaklaşırsınız.

Necip Tosun: Şimdi önce emperyalizmi konuştuk… Batı… Avrupa emperyalizmini konuşuyoruz… Romanlarında da bunları tartışmış… Siz de bunları gündeme getirmişsiniz… (Joseph) Conrad’ın mesela değil mi? Karanlığın Yüreği… Mesela o, emperyalizmi nasıl algılıyor? Romanlar… Yani böyle çok açık mı? Açık yüreklilikle anlatabiliyorlar mı? Duygusal bir şey var mı orada? Otosansür var mı?

Mustafa Özel:

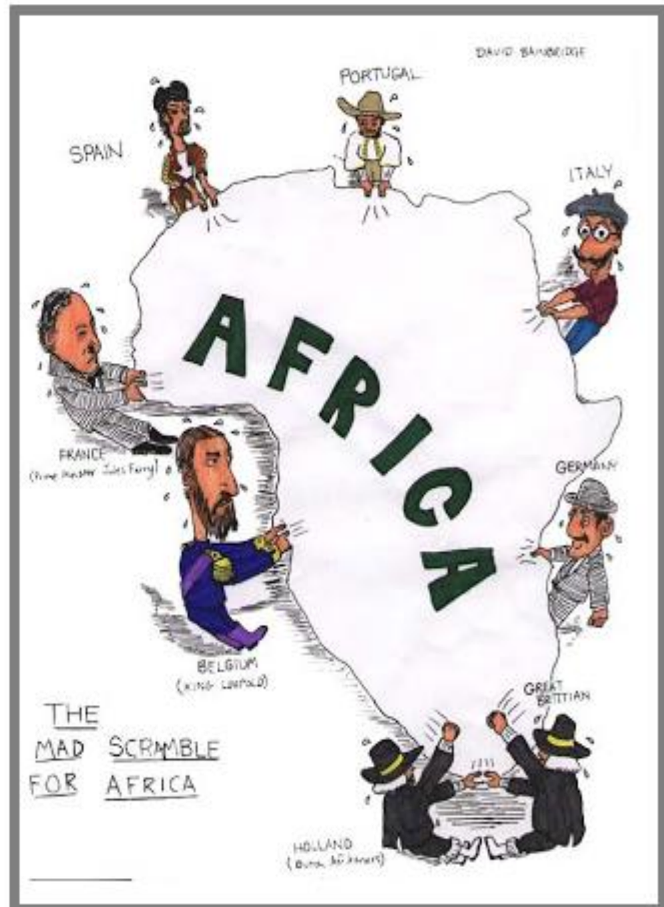
Sosyal bilimle romanın bu bağlamda -aslında- farkı şu: Bir tarih kitabı… Bir sosyal bilim kitabı… Antropoloji olabilir, sosyoloji olabilir; ***“Avrupalılar, emperyalist. Gittiler, Hind’i sömürdüler…”***

Ya da 1880’lerde Afrika için kapışma dönemi başladı. ***“Scramble for Africa!”***

16 yıl içerisinde koca Afrika kıtası, kapanın elinde kaldı. Fakat gözünüzde bir şey canlanmıyor.

Sanki bir makine gidiyor… Orayı sömürüyor, burayı sömürüyor, geliyor…

Yani, insan onu yaşamak istiyor. Hissetmek istiyor.

Conrad, bir bireyi tasvir ediyor… ***"Emperyalist birey"*** nasıl birisi?

Kongo'da geçiyor olay. Ama o, kahramanı Kurtz, ***"gözü dönmüş Avrupa"***dır. Tavir ederken de, -tam şeylerini hatırlamıyorum şimdi- babası Alman, annesi Fransız… Belçika'da büyümüş… Avrupa karması diyelim. Avrupa uygarlığını bir bütün olarak temsil ediyor…

Gitmiş **Fildişi** şirketinin yöneticisi… Çok başarılı… Diyelim ki idarehaneyi böyle bir mekân olarak düşünün… Her taraf, fildişi dolu… Tonlarca!

Kurtz, yerlilerle öyle bir ilişki kurmuş ki… Yerliler buna tapmaya başlamışlar. Sonra hastalanmış… Bizim kahramanımız da ***(Yüzbaşı Willard)*** bunu alıp götürmekle görevli… Romanın kahramanlarından birisi diyelim… Fakat o, şüphe içinde… Yani***; "Beni fildişinde ayıracaklar."*** Hastalığını düşünmüyor, fildişini düşünüyor…

Öyle bir tasvir yapıyor ki ***Conrad***! Yerliler, Avrupalıya tapıyor; meğer Avrupalı da fildişine tapar hale gelmiş! Bunu, romandan başka hiçbir şey size vermez arkadaşlar! Roman, insanın iç gerçekliğini verir.

Ben, diğer tarihin veya sosyal bilimlerin katkısını inkâr etmiyorum ama onlar dış gerçekliği anlamamıza yararlı… Şiir... Muhtemelen öykü… Ama özellikle çok okuduğum roman, ***"insanın içinde ne olup bitiyor?"***, onu verir.

Necip Tosun: Şimdi yerli yazarlara geçeceğiz ama…

Mustafa Özel:

Affedersiniz bu bağlamdaki yazılarımdan birinin başlığı… ***"Karanlığın Yüreğindeki Yaban[6]"... Yaban***, ***Yakup Kadri***'nin romanıdır biliyorsunuz… Bir Avrupalının… Gerçi ***Joseph Conrad***, özel bir Avrupalıdır. Polonyalıdır. Dolayısıyla *yarı-Avrupalı* sayılır… Belki eleştirel bir şey ortaya koymuş olmasında… Avrupa'da edebi modernizmi başlatan adamdır. Demek ki, bir maya, bir aşı olmadan kendi kendilerine yapamıyorlar… ***Conrad***'in ***"tam-Avrupalı"*** olmamasının da bir katkısı olmuştur bu süreçte… Onun, ***"Karanlığın Yüreği"*** dediği, Afrika… ***"Karanlık kıta"***nın yüreğine gidiyor…

Yakup Kadri'nin kahramanı da, "İstanbul aydını" olarak, ***"Anadolu karanlığı"***nın yüreğine gidiyor.

- ★ İkisi, nelerle karşılaşıyorlar?
- ★ Ortak tarafları ne?
- ★ Farklı tarafları ne?

---

[6] İlgili yazıya erişim için Bkz: https://www.arkakapak.com/karanligin-yuregindeki-yaban/, Muhammet Negiz.

Müthiş bir şey bence!

Kitabı okumasanız da özellikle o yazıyı okuyun. (Gülüyor…)

Necip Tosun: Şimdi… Disiplinleri karşılaştırıyoruz. Sosyal bilimler… Tarih… Çok önemli bir disiplin... Bir de romancıların yazdığı, tarihi de ilgilendiren, tarihi gerçeklikleri anlatan romanlar var… Tarihi romanlar var… Şimdi Tolstoy, Savaş ve Barış'ı yazmış. Savaş ve Barış'ı yazarken, roman içerisinde aslında tarihi de tartışıyor… Yani, tarihin eksikliklerini, nereye baktıklarını, aslında sizin tezlerinizi doğrulayan şeyler söylüyor.

Mustafa Özel:

Daha doğrusu; ben onları okuyarak tezlerimi geliştirdim. (Gülüyor…) Onlar, benim üstadlarım…

Necip Tosun: Siz, aslında Savaş ve Barış'a bakarken de biraz bunları temellendirmişiniz kitabınızda…

Mustafa Özel:

Evet…

Necip Tosun: Yani, tarihin atladığı neyi roman tamamlıyor?

Mustafa Özel:

Ben, tarihe bakışımda ne yazık ki biraz maddeciyim… Onun için İslamcılardan biraz farklıyım. Çünkü ***Marks***'ın çok etkisinde kaldım. Çünkü ***Braudel***'i çok okudum[7]. Bu ikisi de tarihin akışında maddiyatın, maddiliğin çok önemli yer tuttuğunu söylüyorlar[8]…

Bunu açık söylüyorum; Onlara yakın düşünüyorum… Bunun da dini bir karşılığının olduğunu düşünüyorum. Çünkü şöyle bir… Artık hadis midir, yoksa kelam-ı kibar mıdır, şu an çıkaramayacağım:

---

[7] https://tr.wikipedia.org/wiki/Fernand_Braudel

[8] Bkz: Mustafa Özel, Asıl kahraman insan değil, eşya!, Nihayet, https://www.gzt.com/nihayet/asil-kahraman-insan-degil-esya-3528152

“İnandığınız gibi yaşayın. Aksi halde yaşadığınıza inanmaya başlarsınız.”

Yani yaşam, inancı oluşturur arkadaşlar… Bütün ***Braudel***’in tarihinden çıkardığım temel ders şudur:

İnsanlık tarihi, insanların tarihi değildir. Büyük adamların tarihi değildir. ***Cengiz Han***’ın, ***İskender***’in, ***Napolyon***’un tarihi değildir. İnsanlık tarihi, nesnelerin tarihidir. İnsanlık tarihi, altının tarihidir, gümüşün tarihidir, ipeğin tarihidir. Çayın, baharatın, kahvenin, tuzun ve petrolün tarihidir. İnsanlar bu nesneler peşinde koşarlar. Milyonlarca insan, bu nesneleri ele geçirmek için seferber olmuştur. Böyle bir akış vardır. ***‘Büyük adam’*** dediklerimiz, uygun pozisyon alan zeki insanlardır. Akışı başlatan, asla onlar değildir. Akışa yön veren onlar değildir. O, akıyor… Yönü de belli… Ufak-tefek şeyler yapabilirsiniz… Orada doğru pozisyon almanız önemli… Büyük adamlar bunlar…

Peki peygamberler?

Bir şey söyleyeceğim… İlham kaynağım rahmetli ***Necip Fazıl***’dır yine… Kahramanları anlatırken ***Carl Linnaeus***’ın(?)... ***Carl Linnaeus***, biliyorsunuz, 19. yüzyılın ortalarında, tarihe yön veren büyükleri anlatıyor. ***İskender*** vesair... Aralarında ***Hz. Peygamber*** de var... Ama ***Hz. İsa*** yok! Çünkü diyor ki; ***“O, başka! O, bunlarla bir tutulamaz!”***

Ben, ondan ilhamla diyorum ki; ***“Peygamberler büyük adam değil! Onlar, peygamber.”***

Ne yapıyorlar?

Ne dedim? İnsanlar nesnelerin peşinde koşar… Büyük adamlar da uygun pozisyon alır. peygamberler de onlara der ki;

“Ey insan! Ey Allah’ın şerefli yarattığı varlık! Eşyanın peşinde koşturduğunun farkında mısın? Bu sana yakışıyor mu?”

Peygamberler de bunu söylüyor... Bunun romanı yok henüz… Öyküsü var mı? Onu da *Necip (Tosun)* söylesin… (Gülüyor…)

Benim her konuşmamdan 8-10 tane doktora tezi ve bir sürü roman konusu çıkar… Daha benim yazabilecek takatim yok! Ne tez yazabilirim bu yaştan sonra… Dergilerimle idare edeceğim yani... (Gülüyor…) Ne de roman...

Necip Tosun: Şey diyorsunuz konuşmanızda… Ben, Edebiyat Fakültesi’nde yaptığım bir konuşmada… Madem öyküye geldi sıra… Fikrimi söyleyeyim bu konuda...

Mustafa Özel: Tabii…

Necip Tosun: Bir Kıbrıs'ta, bir de İstanbul Üniversitesi'nde Edebiyat Fakültesi öğrencilerine, yöneticilerin de olduğu bir yerde, keşke 500 tane eser biriktirseniz 4 yıl boyunca… İşte… 200 tane roman… Oraya öyküyü de kattım ben tabii… 200 tane öykü… 100 tane-200 tane şiir… 4 yıl boyunca Edebiyat Fakültesinde sadece bu eserlerin analizi/ tahlili… Ve bunları layıkıyla anlayabilen insanları mezun etseniz… Bir tanesinin dekanı çok yerinde buldu bunu… "Evet" dedi yani… "Olması gereken bu…"

Çünkü en iyi kuram bir işin örneği… Bir işin nasıl yapıldığını, o iyi örnekten buluyoruz. Siz daha da ileri gidiyorsunuz… Mesela, diyorsunuz ki; "Doktora tezleri…" Bir tane de roman yazsın mesela…

Mustafa Özel: Kesinlikle…

Necip Tosun: Böyle bir şey olabilir mi? ya da bu daha doğru bir şey midir?

Mustafa Özel: Kesinlikle, daha doğrudur! Yani, ***"herkes roman yazsın"*** demiyorum. Öğrencinizin kumaşı edebiyata, romana yatkınsa, sizin ona doktora tezi yazdırmanız zulümdür. Kesin cehennemliksiniz yani! Başka bir şey diyemem… (Gülüyor…)

Roman yazabilecekse, yazsın romanını… Ne tezi, ne bekliyorsan o adamdan! Bırak, romanında anlatsın bunu! İlle de tez yazacaksın!

O'na lütfetti… Vahiy verdi Sina Dağı'nda… Emir verdi… "Git" dedi, ***"Bunu o inatçı kavmine anlat!"*** O kadar inatçı ki kavim, daha gelmeden altın buzağıyı yapmışlar, tapmaya başlamışlar… Sistem kurulmuş yani… Ama kekeme… Gerçi 20. yüzyılın büyük müfessirlerinden ***Sigmund Freud***'a göre, kekeme olması muhtemel değil. (Gülüyor…)

İlahiyatçılar kızıyorlar böyle konuştuğuma… Diyorum ki; ***"Freud, bir şey söylemiş… Bana sizin söylediklerinizden daha mantıklı geliyor!"***

Freud, diyor ki; ***"Allah, neden bir kekemeyi peygamber seçsin? Firavun'un sarayında büyüdüğü için halkının dilini iyi konuşamıyordu… Kavminin dilini iyi konuşamıyordu… Dili dönmüyordu… Dilindeki düğüm bu!"***

Dua etti; ***"Rabbim dilimdeki bu düğümü çöz."***

Ama biliyor ki; dua etti, hemen olacak… Böyle bir piyango yok!

-"Kardeşim Harun daha iyi konuşuyor. Onu bana yardımcı ver. Ona da hikmet lütfet."

Ama bu tehlikeli bir iş… Çünkü Harun konuşacaksa, parsayı o toplayabilir… Malı o götürebilir…

SWOT analizi yaptı diyorum… Kuvvetli yanları, zayıf yanlar… Ortaya döktü… Baktı ki, bu misyonları yerine getiremez... O nedenle yardımcısını o alanda kendisinden yetenekli birisi olarak şey yaptı… (Seçti.)

Kim **kendinden daha yetenekli**yi asistan yaparsa, kim kendinden daha yetenekliyi genel müdür yardımcısı yaparsa, kim kendinden daha yetenekliyi -*padişahsa*- vezir yaparsa; o zaman, o sistem yürür…

Yoksa…

Haşa, Allah kimsenin hizmetkârı değil! Kimsenin sistemini… O, gerekli şartları yerine getirmiyor… Allah, yürütsün! Niye? Böyle bir şey yok!

İnsanlık tarihi, yükseliş ve düşüşlerdir… ***Uhud***'la ***Bedir***'i düşünün. Başka hiçbir şeyi düşünmeyin!

Bedir'de Müslümanlar, kendilerinin üç misli bir gücü dağıttılar. ***Uhud***'a geldiler… ***Maç***ı tam kazanacakları anda dağıldılar.

Niye?

Ölçüyü kaçırdıkları için… Talimatı unuttular… Tepeyi boşalttılar, golü yediler… Hem de öyle bir gol yediler ki, kafayı yer gibi oldular…

Çılgınlaştılar…

Zayıfken bunca düşmanı yendik… Şimdi, bize ne oldu? Aramızda Allah'ın resulu var! Hamza gitti… O, yaralandı…

Hemen ayet-i kerime geldi: ***"Ve tilkel eyyamu nudaviluha beynen nas..."***

وَتِلْكَ الأَيَّامُ نُدَاوِلُهَا بَيْنَ النَّاس

- ***"Biz, günleri insanlar arasında döndürüp dururuz!"***

Öyle sürekli zafer… Sürekli… Fenerbahçe'nin halini görmüyor musunuz? (Gülüyor…)

Necip Tosun: Şimdi Mustafa Abi, bir saat oldu… Yerli yazarlara biraz değinelim… Hızla geçelim… Mesela, *Halide Edib*'i ve *Sinekli Bakkal*'ı çok önemsiyorsunuz…

"Niye?" diye sorayım…

Mustafa Özel: Mazlumlardan yanayım… (Gülüyor…) ***Halide Edib***'i hiç anlamamışız arkadaşlar… Biraz da belki ***"Vurun Kahpeye"*** gibi şeyler bunu beslemiştir. ***Halide Edib***, belki en büyük romancımız değildir ama son 150-170 yılda *-1850'lerden başlatırsak roman tarihimizi-* kurguladığımız en büyük eser, ***"Sinekli Bakkal"***dır.

Soytarı'nın hafız kızı **Rabia**'dan daha üstün temsil gücü olan bir kurgu kahramanı -*haşa*- yaratabilmiş değiliz. O kadar önemlidir ve hala o romanın içinde yaşıyoruz. Geçenlerde bir tartışma vardı…

"Müslümanlar, başörtüsü mücadelesini kazandılar ama tesettür mücadelesini kaybettiler!"

İşte, ***Sinekli Bakkal***, budur!

Halide Edib, başı açık ama tesettürlü bir insandı… Kalbi olan bir insandı… Tarih şuuru olan bir insandı… Allah inancı olan bir insandı… Ama şeytanın da önemini anlamıştı...

Sinekli Bakkal'ın bütün mesajı şudur:

"Ey Türk!

Modern mi olmak istiyorsun?

Güçlü olmak mı istiyorsun?

Şeytanın hakkını ver! Ama Allah'ı da gücendirme!"

Bu, **medeniyetler ittifakı projesi**dir aslında…

1930'larda bir Türk düşünürü, 2000'lerde ***"Medeniyetler İttifakı"*** diye seslendirilen şeyi kendi zihninden… Biz bunu eleştirebiliriz… Buna karşı olabiliriz, ayrı bir şey. Bu, ***Halide Edib***'in değerini düşürmez.

Biz, bir insanı takdir etmek için, ille istiyoruz ki, tam bizim içimizde olsun. Hatta partimizde olsun. Beraber cemaatle namaza gidelim. Yok böyle bir şey, arkadaşlar!

Toplum içinde yaşıyoruz… Bu toplumun gerçekliğini, bu toplumun başına geleni, bu toplumun başına gelebilecek olanı kavramış olması önemlidir.

En başta hatırlarsanız, ***Mai ve Siyah***'ta dedim ki; ***"İlk Türk bireyimiz, Ahmet Cemil… Ama Ahmet Cemil' yazarı intihar ettirtemiyor… Henüz Osmanlı toplumu ona dönmemiş…"***

Necip Tosun: Daha önceki romanlarda?

Mustafa Özel:

Fakat hızlı bir çözülüş içinde… 10 yıl sonra ***Aşk-ı Memnu***'da ***Bihter***, intihar ediyor… Demek ki, bir taraftan toplumun sağlıklı kökünü gösteriyor, bir yandan da ne kadar hızlı çözüldüğünü…

Vallahi, romanlar üzerinden Osmanlı tarihini diğer bütün belgelerden daha iyi takip edebilirsiniz. 10 yıl sonra ***Nesl-i Ahir***'i yazıyor… ***Süleyman Nüzhet*** intihar ediyor[9]. Demek ki, toplum, o kadar hızlı bir çözülme eğilimi içinde…

Bu toplum, nasıl bir toplum? O, intihara henüz hazır olmayan toplum?

Bunun cevabı da başka bir toplumdadır. Başka bir romandadır: **Tanpınar**'ın ***Sahnenin Dışındakiler***.

Oradaki dillendirmeye çalıştığı, canlandırmaya çalıştığı tezi şudur:

"Türbesiyle, camisiyle çok güzel tasvir ediyor… Klasik toplumumuzda içtimai jeolojinin merkezi, camidir. Yani, toplumun asıl faaliyeti ibadettir."

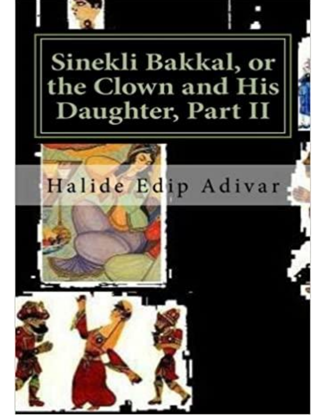
Halide Edib, bir nevi bu fikriyata karşı… ***"Bu romana karşı"*** demiyorum... Yani, bunların kurgulanma tarihleri birbirinden önce veya sonra olabilir ama bu oluşuma/bu duruma karşı şu mesajı veriyor ***Sinekli Bakkal***'da:

---

[9]Bkz: Nesl-i Ahir'de Bir Meşrutiyet Aydını: Süleyman Nüzhet, https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/157145

"Doğru! Bizim toplumumuzda asli faaliyet ibadetti. İçtimai jeolojinin merkezi de mabet idi. Ama bu merkezi, mabetten markete kaydırmanın artık vakti gelmiştir."

Romanın başlığı, onun için ***Sinekli Bakkal***'dır**.** ***Sinekli Bakkal***, bir semtin adıdır… Bir mahallenin, bir yerleşim yerinin adıdır… Camisi kasvetlidir… İmamı huysuzdur… Cemaate cenneti hiç anlatmaz. Boyuna, cehennemin propagandasını yapar ve cemaatte cehenneme karşı bir iştiyak uyandırır.

Hâlbuki bakkaliyesi şendir. Bir tiyatro sahnesi gibidir. Son bakkalımız da soytarı bir tiptir. Arkadaşlar, soytarı çok önemlidir. Aslında roman, önce İngilizce yazılmıştır, 1935'te. 1936'da da Türkçesi yayınlanmıştır. İngilizcesi; ***"The Clown's Daughter/Soytarının Kızı..."***

Soytarının kızı ama soytarının ***"hafız"*** kızı… ***Soytarı***, Batı edebiyatında *iki önemli tip*ten biridir arkadaşlar: ***Deli ve soytarı***…

★ Hakikati ancak bir *soytarı* görebilir… Gerçeği ancak bir *soytarı* sezer…

Bunun zirvesi **Faust'**tur. **Faust**'ta kağıt parayı.. **Faust**'a hiç girmedik… Girsek, başlı başına bir konferans olacak…

En başta anlattığım, ***"kâğıt para olmasaydı, kapitalizm olmazdı"*** diyorum ya? Bu sırrı çözen, **Goethe'**dir. Goethe, 19. yüzyılın ve bence gelmiş geçmiş bütün çağların en büyük iktisatçısıdır. **Adam Smith** de, **Marks** da **Goethe**'nin eline su dökemezler… **Goethe**'yi en iyi anlayan iktisatçı, **Keynes**'tir.

Vakit olsa bunu anlatırız ama ***Sinekli Bakkal***'a geri döneyim…

Halide Edib, diyor ki; ***"Bizim, bu toplumun eksenini ibadetten ticarete kaydırmamız lazım. Fakat bunun maliyeti var. Bu maliyet, çökertebilir bizi…"***

Bir kere, nasıl kaydıracağız?

Şeytanın kıymetini bilerek… Ortaya eski rahip, şimdi ateist, ***Peregrini*** diye bir İspanyol çıkar. Ve bu, şeytanın avukatıdır. Sürekli şeytanın methini yapar… Kitaptan hareketle yapar üstelik… Kutsal kitaptan örneklerle yapar…

Edebiyatın şeytanı, ilahiyatın şeytanı değil. Edebiyatın şeytanı, bir kahramandır. İlahiyatın şeytanı bir kötü kahramandır. ***"Anti hero"*** dediğimiz tiptir. Çünkü insanı düşürüyor.

Edebiyatın şeytanı, insanı yükselten bir şeytandır. İsyan ettiriyor, meraklandırıyor ve yüceltiyor.

Peregrini bunun propagandasını yapıyor; ***"Bu olmazda, toplumun ekseni ibadetten ticarete kaymaz. O zaman da modern olamayız. Güçlü olamayız. Bunun olması lazım."*** diyor.

Bu, hem zaten olmakta olanı kastediyor, hem de zannımca ***Halide Edib***'in arzu ettiği şeydir. Ama aynı şiddetle şunu da arzu ediyor: ***"Bu bizi aynı zamanda çözer, yok eder. Kişiliksizleştirir. Biz, Allah'a inanarak da büyük işler yapmış bir toplumuz, medeniyetiz."***

Bunu, daha önceki romanlarında, özellikle ***Yeni Turan***'da falan çok güzel anlatıyor. Onun için, (***Peregri***'nin) karşısına Mevlevi ***Fehmi Dede***'yi çıkarıyor. Şeytanı ***Mevlana*** ile dengelemeye çalışıyor. Yani, o kadar büyük bir kurgu ki, ben bunu ***Sezai Karakoç***'un ***"Masal"*** şiiriyle…

Babanın yedi oğlu var... Batıya gidiyorlar… Hepsi yok oluyor falan... Yedinci oğul, eriyor… Müthiştir!

Ben, yeni çıkacak olan, ***Romanperver İktisatçı***'da bunları ayrıntılı olarak anlatıyorum...

MASAL
SEZAİ KARAKOÇ

Doğuda bir baba vardı
Batı gelmeden önce
Onun oğulları batıya vardı

Birinci oğul batı kapılarında
Büyük törenlerle karşılandı
Sonra onuruna büyük şölen verdiler
Söylevler söylediler babanın onuruna
Gece olup kuştüyü yastıklar arasında
Oğul masmavi şafağın rüyasında
Bir karaltı yavaşça tüy gibi daldı içeri
Öldürdüler onu ve gömdüler kimsenin bilmediği bir yere
Baba bunu havanın ansızın kabaran gözyaşından anladı
Öcünü alsın diye kardeşini yolladı

İkinci oğul Batı ülkesinde
Gezerken bir ırmak kıyısında
Bir kıza rastladı dağların tazeliğinde
Bal arılarının taşıdığı tozlardan
Ayna hamurundan ay yankısından
Samanyolu aydınlığından inci korkusundan
Gül tütününden doğmuş sanki
Anne doğurmamış da gök doğurmuş onu
Saçlarını güneş destelemiş
Yıllarca peşinden koştu onun
Kavuşamadı ama ona
Batı bir uçurum gibi girdi aralarına
Sonra bir kış günü soğuk bir rüzgâr
Alıp götürdü onu
Ve ikinci oğulu
Sivri uçurumların ucunda
Buldular onulmaz çılgınlıkların avucunda
Baba yağmurlardan anladı bunu
Yağmur suları acı ve buruktu
İşin künhüne varsın diye
Yolladı üçüncü oğlunu

Üçüncü oğul Batıda
Çok aç kaldı ezildi yıkıldı
Ama bir iş buldu bir gün bir mağazada
Açlığı gidince kardeşlerini arayacaktı
Fakat batının büyüsü ağır bastı
İş çoktu kardeşlerini aramaya vakit bulamadı
Sonra büsbütün unuttu onları
Şef oldu buyruğunda birçok kişi
Kravat bağlamasını öğrendi geceleri

Necip Tosun: Oscar Wilde, Balzac için diyor ki; "Muhtemelen 19. yüzyılı yaratan adam."

Balzac, sonuçta bir kralcı… Katolik… Ama 19. yüzyılı öyle bir anlatıyor ki, kapitalizmi bütün ayrıntılarıyla romanlarında nerdeyse ortaya koyuyor. Kapitalizmin hem de bütün süreçlerini… Tabii, daha tam sanayileşme başlamamış…

Mustafa Özel:

200 sonrasını görebiliyor…

Necip Tosun: Evet… Nerdeyse, "kâhin" diyebileceğimiz bir adam… Hem Katolik… Dediğim gibi… Hem de kralcı… Ve Marks'ın da en sevdiği yazarlardan biri… "Ve gerçeği en iyi yansıtan" diyor…

Hele o, Lukas falan… Balzac için demediklerini bırakmıyorlar… Şimdi sizin, "kâhin" diyebileceğimiz, nerdeyse o romancılara, bu sözü biraz Marks'a da baktığımızda, "itiraz ederim"… "Kapitalist birine" nerdeyse "itiraz ederim" diyor.

Bütün bunlara ne dersiniz? Bir pas atayım… (Gülüyor…)

Mustafa Özel:

Adorno, Balzac için diyor ki; ***"Balzac, Paris'e giden köylüdür. Taşralıdır."*** Ben, onu okurken çocukluğuma gittim. Ağrı'da büyüdüm ben… Ağrı'da derler ki; "İstanbul'da abi, hangi kapıyı çalarsan gir. İstediğini yap." falan böyle… Hayaller yani… Her evle ilgili insanların hayalleri… Yani, taşrada… Hadi ***"feodal"*** diyelim… Bütün cinsel ve diğer arzular, İstanbul'da ***"tak'"*** gideriliyor falan…

Adorno, diyor ki; "***Balzac, Paris'te yürürken, bir taşralı için bütün kapılar kapalıdır. Ve merak eder… Girse, belki biraz merakından kurtaracak…"***

Özellikle de böyle konak tarzında… Büyük bir binada…

Balzac, şöyle düşünüyor: ***"Beni almıyorsunuz içeriye, öyle mi? İçeride olan biteni, anlatayım da görün!"*** Öyle bir anlatıyor ki, içeridekiler bile şaşıp kalıyorlar. Hayal gücü böyle birisi… Roman yazarken, kendini bütünüyle romana veriyor…

Mesela, çok meşhurdur onun bir anekdotu…

Ağlıyormuş bir gün böyle… Müthiş bir ağlamaklı halde…

- *"Ne oldu?"*

Balzac:

-Ölecek…

Ya, ***"kim?"*** Bir yakını falan zannetmişler...

Balzac:

-Son yazmakta olduğum romanın kahramanı…

-Ya, bu mu senin dert ettiğin şey?! Öldürmezsin, olur biter!

Balzac:

-Sen manyak mısın? Ben, bir insanın kaderini değiştirebilir miyim? Bende bu güç olur mu? İnsanların kaderine müdahale edemezsiniz. Yaşaması gerektiği gibi yaşayacak!

Bu kadar işini ciddiye alan birisi…

Bir örnek vereceğim size… O günkü gerçekliği ne kadar başarılı veriyor, bu artık gözümde fazla yok…

Mesela, ***Marks*** diyor ki;

"19. yüzyılın iktisadi yapısını anlamada okuduğum bütün tarih kitapları, bana Balzac'ın verdiğini verebilmiş değil."

Düşünün yani artık gerisini…

(***Balzac***) bir finans enstrümanı geliştiriyor… Yıl, 1931-32… ***Balzac***, 32-33 yaşında… Fransa'da borsa var ama sadece hisse senedi alınıp satılıyor… Öyle bir finans enstrümanı geliştiriyor ki… Hayal ediyor, kurguluyor ki… 2008 finans krizinde henüz o seviyeye gelinmiş değil! Yani bir romancının dehası böyle bir şey!

"Yetenek iskonto poliçesi…"

(Gaudissart) bu adı veriyor… (Bunu) Türkleştirelim… İstanbul'da bu işi yapıyor… Gidiyor işte… Halkbank, Yapı Kredi… Garantör banka lazım… Hadi Albaraka, Kuveyt'e de gidiyor… Bizimkileri de katalım işine... (Gülüyor…)

Bunlar garantör banka!

"Tamam…" diyorlar, "satabilirsen…"

Şey, şu… İnsanların… Zanaat sahiplerinin özellikle… Yeteneklerini iskonto edecek…

Arkadaşlar, bu o kadar ileri bir kapitalizm anlayışı ki… Biraz önce dedim ki, "iktisatçı edebiyatla neden uğraşıyor?"

Arkadaşlar! ***İktisat***, çağımızda ***"kelime"***ye inmiştir… Edebileşmiştir… Şiirleşmiştir… Bunu anlamak için bu ***Balzac***'ın misalini anlamak çok önemli…

Birazcık uzayacak ama bir şey daha söyleyeyim…

"Ya bu poliçeleri" diyor, ***"satamazsam.. Kimseye yutturamazsam… Bari yol paramı çıkarayım…"***

Ne olabilir?

O yıllarda, dergiler çok satıyor… İki dergi ile gidip anlaşıyor… Abone kuponlarını alıyor… Dergilere abone yaparken, diyelim, ***%20 komisyon*** alıyorsa… Hani, ***"yol paramı çıkarayım"...***

Dergilerden biri, bir muhafazakâr, dinci dergi… ***"Bunu kolay satarım"***, diyor.

İkinci dergi, yeni bir dergi… **Saint Simon**cu bir dergi… -Henüz ***Marks*** yok ortada… ***Marks***, 10 yaşında falan, bunların geçtiği dönemde…-

Saint Simoncu bir dergi… ***"Ben bu sosyalist dergiyi nasıl satarım?"*** diyor… İşin içinden çıkamıyor… Bir hafta **Saint Simon**culuk kursuna gidiyor…

Bir kere, ***Balzac***, o zaman geleceğin sosyalistlerine şu mesajı veriyor:

"Ey sosyalistler! Anlıyorum, tamam sosyalistsiniz. Ama sosyalizmi halka anlatmak için, kapitalist pazarlama tekniklerine muhtaçsınız…"

Adam (***Gaudissart***), bir hafta kursa gidiyor… Neyse… Çıkıyor…

Diyelim ki, İstanbul'dan çıktı, Gebze'ye geliyor… Kahveye giriyor…

Gaudissart**:**

-Fatih abi, ne iş yapıyorsun?

Terzi:

-Terziyim.

Gaudissart:

-Ne kadar kazanıyorsun?

Terzi:

-Allah, bereket versin…

Gaudissart:

-Ne kadar kazanıyorsun?

Terzi:

-Yılda 100 bin kazanıyorum.

Gaudissart:

-Bundan sonra kaç yıl daha çalışabilirsin?

Terzi:

-Allah, ömür verirse, 30 yıl daha çalışırım…

Gaudissart:

-30 çarpı 100 bin, eşittir 3 milyon (30x100 000=3 000 000).

Peki, Fatih abi… 3 milyon **potansiyel servetin** var…

- ★ Google gibi... Facebook gibi… Bugün Facebook, 20 milyar cirosu olan bir şirkettir. Piyasa değeri, 480 milyar dolardır. Walmart, 500 milyar dolar cirosu vardır… 50 milyar mal varlığı vardır… Piyasa değeri 200 milyar dolardır. Yani, Facebook'un 25 misli büyüktür; onun üçte biri kadar bir piyasa değeri vardır.
- ★ Facebook'un nesini alıyor insanlar?
- ★ Geleceğini alıyor… Vaadini alıyor… Sözünü alıyor…
- ★ Yeni bir büyü sistemi diyelim…
- ★ Bir vaad…

Gaudissart:
Yani, senin potansiyel olarak 3 milyon yaratma imkânın var… Peki, Allah korusun… Elinde bir şey olur… Bir sakatlık olur, bir durum olur… Mesleğini icra edemezsen, yazık değil mi o 3 milyona?

Gel, biz onu iskonto edelim… Yüzde 3…

(Terzi) O da aklı başında insan… Düşünüyor ve diyor ki;

-Ya, 100 bin… 3 bin versem, 97 bin… Allah, bereket versin!

3 bini veriyor… Böyle böyle, 2 milyon franklık poliçe satıyor…

Bir sürü güzel şeyler de var ama kısa kesiyorum… Sadece bu kadarını anlatsa roman, bu bile başlı başına mühim bir şey… 200 yıl sonra bugünü gösteriyor…

Ama romancı ne yapıyor? Bu Jet Kadri'nin yolunu Of'a çıkarıyor… Of'a götürüyor… Of, öyle bir yer ki! Köyde oturunca, herkes buna bakıyor!

-Bu işte ne çakallık var? Ne kazık atacak bize?

Köyün bir delisi var… Ya da kasabanın… "**Margiritis**" diye… Orjinalinde…

Adam, her söylenen kelimeyi, başka bir kelime olarak anlıyor… ***"Manto"*** diyorsun; O, ***"kanto"*** diye anlıyor… Kantoya göre cevap veriyor… Fakat öyle kurgulamış ki, sen ona bir oyun oynuyorsun ya… O, karşı kelimeyi kullanarak, seni tuzağa düşürüyor…

Dolayısıyla, ne yapsa… Dil üzerinden… Muhatabı, onu tuzağa düşürüyor…

Poliçe almadığı gibi, komşusunun kötü şarabını ona 200 franga kakalıyor… Şu mesajı veriyor **Balzac:**

"Bu finans işleri, gelecekte o kadar incelikli hale gelecek ki; bunların dilinden ancak deliler anlayacak ve bunların hakkından ancak deliler gelecek…"

"Donald Trump'ın ABD başkanı olması, tesadüfi bir olay değil…" deyip böyle güncel bir şeyle konuyu bağlayayım… (Gülüyor…)

Necip Tosun: Şimdi… Çok uzadı ama… Ben, süratle iki tane soru soracağım…

Biraz Peyami Safa'yı harcadık gibi geldi… Fatih Harbiye'de… Son 10-15 sayfa… Zaten siz de çok önemsiyorsunuz… Bir, Peyami Safa'yı kurtaralım…

Mustafa Özel:

Allah kurtarsın! (Gülüyor…)

Peyami Bey'e medyun-u şükranım… Yazılarını… Benim babam, ***Tercüman*** okurdu… ***Ahmet Kabaklı***… ***Ergun Göze***… ***Ergun Göze***'nin 3 yazısından biri, ***Peyami Safa*** ile ilgiliydi… (Gülüyor…)

Peyami Bey'e erken bir yaşta ***"dadandım"*** diyeyim… Bütün romanlarını lisede okumuştum… Dolayısıyla, yanlış bir şeyim yok onun hakkında… Çok büyük bir romancı değil… Çok bilgiye boğmaya çalışıyor romanlarını ama önemli bir romancı… 4-5 romanıyla ilgili kitaplarımda şeyler var…

Emperyalizm vurgusu… Özellikle, biz insanlardaki Avrupa emperyalizmi yerine Rus emperyalizmini ikame etmelerini deşifre etmesini… Çok önemli ve bugünler için çok manidar buluyorum… Belki de asıl okunma dönemi şimdidir. Bu konuşmayı yazılı hale getirirken biraz o şeylere gireceğim… Yani ***Peyami Bey***'e özel bir antipatim yok ama gerçekten ***Fatih Harbiye***, harcanmış bir romandır.

Tekrar ediyorum sözümü:

"Hiçbir roman, romancının babasının malı değildir. Kahramanlar, onun kuklası değildir. Kahramanları ile gelişigüzel oynayamaz!"

Oynarsa, roman olmaktan çıkar… İşte, güzel ve çarpıcı bir örnek…

Necip Tosun: Şimdi, son sorulara geçmeden önce… Konuşmalarınızdan toparlayacağınız… Söylemek istediğiniz… Benim sormadığım bir şey varsa…

Mustafa Özel:

Yani, şuna değinelim… Biraz önce, hakkında konuştuk ya… İnsana biraz tuhaf geliyor… Bir iktisatçı, edebiyatla niye bu kadar uğraşsın? Romanla niye bu kadar uğraşsın?

İki sebebi var… Bir tanesi benimle ilgili… Yani, benim hayat serüvenim… Baştan beri bu işlere âşıktım… Hayat şartları, beni bu işlerden uzaklaştırdı… Geçim derdi… Başka şeyler… İdarecilikler vesair…

Şimdi, tekrar dönüyorum ama biraz zenginleşmiş olarak dönüyorum… Biraz… O romanlardaki alıntıları yaşamış olarak dönüyorum… ve bunları paylaşıyorum.

Fakat bir de nesnel bir durum var… Zamanın ruhu ya da zamanın gerçekliği var… O da şu:

Dünya ekonomisi giderek edebileşiyor… Şiirleşiyor… Romanlaşıyor… Farkında değiliz…

İzah etmeye çalışayım… Şu anda, dünyada her şey sermaye etrafında dönüyor, değil mi? Bir takım insanlar… Fırın bile kurmak istiyorsan yatırım yapıyorsun… Sermaye lazım…

Sermayeyi ikiye ayırıyoruz artık… Eskiden, tarım sermayesi falandı… Şimdi 2 genel sermaye…

- ★ Reel sermaye… Yani, gerçek ticaret ve üretim ile ilgili sermaye…
- ★ Bir de finans sermayesi...

Her gün bu sermayeler, alışveriş ediyor… Yani, fırıncı ekmek pişiriyor… Elma alıyor, araba alıyor… Vesair… Bunun için reel şeyler var…

Öbür tarafta da insanlar, kâğıtlar üzerinde oynuyorlar… Her gün… Her saat… Ekranlara baktığımız zaman, değil mi? Sürekli akıyor…

Arkadaşlar! Dünyada, bir günde, ülkeden ülkeye... ***“Cross border”*** diyoruz buna… Ülke içini pek kayıt altına alamadığımız için, ölçmemiz zor… Ama ülkeden ülkeye olanı… Artık küreselleşmiş ya sistem… Banka kayıtlarından bu tespit edilebiliyor.

İster, dışarda bir otomobil al, parasını öde… İster, bir Alman otomobil şirketinin hisse senedini al… Bunların hepsi kayıtlara geçiyor…

Bir günlük ticaret, yaklaşık 5 trilyon dolardır.

5 trilyon dolar!

Akılda kalsın diye, bunu bir ÖSS sorusuna çevireyim… Bu 5 trilyon dolar içinde, gerçek mal ticareti… Yani otomobil, petrol… Yani gerçek bir mal geliyor, parası da gidiyor. Ne kadar olabilir?

Mesela, bu 5 trilyonun 1 trilyonu/ 2 trilyonu gerçek mal ticareti olur mu sizce? Ne kadarı olur? Bir tahminde bulunun…

Bir dinleyici:

-Yüzde 10.

Mustafa Özel:

-Yani, 500 milyar dolar… Başka bir rakam?

50 milyar dolar arkadaşlar! Sadece 50 milyar doları gerçek mal ticaretidir. 4 trilyon 950 milyar dolarının gerçeklikle alakası yoktur!

Petrol ticaretinin 50 milyar dolar içerisindeki yeri, hadi abartalım, 10 milyar dolardır. Fakat petrol üzerine olan ticaret 1 trilyon dolardır!

O, şu demek…

Yani, diyelim ki benim burda rafinerim var. TÜPRAŞ'ım ben. İran'dan petrol alıyorum… Suudi Arabistan'dan petrol alıyorum… 50 milyon dolarlık… Petrol geliyor, para gidiyor… Bu gerçek bir ticaret…

Ama benim rafinerim yok! Petrolü bilmiyorum bile! Görmemişim bile, o ham petrolü! ***Brend petrol***, 72 dolar… Şeyden bakıyorum… Sistemin üyesiyim… Bilgisayarımdan giriyorum… Garantör bankalar var… Oralarda hesaplarım falan var. Giriyorum, diyorum ki; "6 ay vadeli ne kadar?"

-78 dolar.

100 milyon dolarlık alıyorum! Ama benim rafinerim yok! Yani, benim işim petrol değil! ben, petrol üzerinde oynayan birisiyim. 3 gün sonra, 3 hafta sonra, 3 ay sonra… Ama o 6 ay vade dolmadan… Onu elden çıkaracağım!

Ya 5 dolar kazanacağım, ya 5 dolar zarar edeceğim. Bunu kalayla, bakırla, buğdayla… Aklınıza gelen her şeyle yapıyorum… Şirket hisseleri alıp satıyorum… Hükümet bonoları, tahvilleri alıp satıyorum. Euro alıyorum, dolar alıyorum… Hep kâğıt ticareti!

Bu, 4 trilyon 950 milyar dolar… Böyle bir sistemin içerisinde bir sistemin hissesini aldığınız zaman, neye bakarsınız?

Şimdi sen gidip Arçelik'ten bir hisse alsan… Şuna bakarsın:

-Bu Arçelik, gelecekte ne kadar kazanacak?

Reel bir hesap yapıyorsun…

Keynes, diyor ki… Ne zaman diyor? Nerdeyse 100 sene önce söylüyor. 1930'larda söylüyor:

-"Yanlış düşünüyorsunuz! Gerçekte finans piyasalarında 2 tür girişimci vardır. Bir tanesi, söylediğiniz gibidir. Ama bunlar küçükleridir, önemsizleridir. Asıl büyükleri, 2 şeye dikkat ederler:

1. O organizasyon, uzun vadede ne kazandırabilir?

2. Kitle, nereye doğru akar?

Yani, oynadığımız şey; kitle psikolojisidir. Kitlenin psikolojisine bakarsınız ve oynayanlar da iktisat teorisinin rasyonel insani ruhları değildir. Bunlar, irrasyonel hayvan ruhlardır."

"Animal spirits" diye okkalı bir kavramı koyuyor teorisinin göbeğine… Şimdi… Diyelim ki… Google'ı ele alalım. 70 milyar dolar cirosu var… 880 milyar dolar piyasa değeri… Bütün hisseleri… Mal varlığı, sıfır (0) nerdeyse! Neyi alıyoruz? Google'ın gelecek vaadini alıyoruz. Bize, geleceğe dair bir şey vaad ediyor. Doğru ya da yanlış… Yani, ***"söz"***ü alıyoruz. Yani, dünya ekonomisi finansallaşmıştır, finans da sözelleşmiştir!

Bana soruyor şimdi danışmanlık yaptığım şirketler…

-"Hocam! Yani, göstergelere göre doların bu kadar yükselmemesi lazım. Niye yükseliyor?"

Diyorum ki;

-"Türk Lirası niye düşüyor? Türk Lirası'nın arkasındaki söze bakar. O sözün piyasalar bakımından değeri varsa, yükselir; yoksa, düşer.

E, söz nedir?

Söz, edebiyattır!

Yani, dünya ekonomisi, hiç bu kadar edebileşmemişti! Onun için bu ***"Roman Diliyle"*** serisinin tam zamanıdır! Şu anda ***Roman Diliyle İş Hayatı***, bitti-bitecek. ***Roman Diliyle Emperyalizm***… Bunu ***Derin Tarih*** üzerinden yazıyorum. Dergileri kullanıyorum, kimseye söylemeyin! Her bir dergide, bir kitap yazıyorum.

Necip Tosun: Hepimiz öyle… (Gülüyor…)

Mustafa Özel:

Derin Tarih'te, ***Roman Diliyle Emperyalizm***'i yazıyorum. ***Nihayet***'te, ***Roman Diliyle İş Hayatı***… ***Dergâh'***ta, önce Roman Diliyle Siyaset'i yazdım, şimdi Roman Diliyle Finans'ı yazıyorum…

D

"Zamanı dehşete düşüren "gelivermiş gelecek" yüzünden, 21. yüzyıl Amerikan siyaset bilimi dehşet (terör) kelimesine, iktisat bilimiyse dehşete düşmüş zamanın iktisadî ifadesi olan finans kavramına odaklandı. Amerikan (sinema ve) romanı ise en makul olanı yapıp ikisini birleştirdi; terör finansın ikiz kardeşiydi."

Mustafa Özel, Gelecek Gelmiş Bile, Dergâh 351

Mesela, şu anda konuştuğumuz şeyleri… Son yazımın başlığı şudur: ***"Gelecek Gelmiş Bile"***[10]

Yani, almışız… Bitmiş iş... Geleceğin işi bitmiş yani…

Ve romanlar üzerinden anlatıyorum. Bu işi, iktisatçılardan on misli fazla sezen -bilen demiyorum- romancılar var.

Sezgi, bilgiden üstündür arkadaşlar!

Teşekkür ediyorum!

SORU-CEVAP BÖLÜMÜ

Necip Tosun: Soru soran arkadaşlarımız var mı?

Bir dinleyici:

Bu ***Sinekli Bakkal***'dan mülhem… Alış-veriş, AVM'lere dönüştüğü zaman, sizin bir sözünüz oldu, ***"Alışveriş Tapınakları"*** diye. Bunu bir…

Mustafa Özel:

Evet... Dergâh'ta belki bir 25 sene olmuştur… ***"Alışveriş Tapınakları"*** diye… Şunu özetle söylemiştim… Biraz ağır konuşmuşum ama ne yapayım? Olmuş bir kere…

"Bir toplum, kredi kartlandı ve otomobillendi mi din değiştirir! Afederseniz! Fazla ileri gittim! Mabed değiştirir!"

demiştim.

AVM'ler tapınakların yerine geçer… Ve bunu yaşıyoruz şu anda… Malatya gibi radikal bir şehirde bile… Gittim ki AVM'ler çarşıyı öldürmüş yani…

Ben, bunu romanlar bağlamında şöyle anlıyorum… Malatyalılara hitaben konuşuyorum… Diyorum ki; Şeytan da yorulur… Onun da canı var… 17. yüzyılın sonlarında, 18. yılın başlarında… Son 300 yıllık bir olay… Şeytan diyor ki;

-Yaa, her bir ferdi… Allah'ın her kulunu kafaya almak için her biriyle uğraşıyorum. Buna can mı dayanır? Bir yol değiştirmem lazım. Hele Malatyalılar! Her bir Malatyalı ile

[10] Kaynak: https://twitter.com/dergahdergi/status/1130394593378414592?s=20

uğraşmak ne kadar zor bir şey! Bir şey, bir şeytanlık söylüyorum…"Delilin ne?" diyor. "Delil şu" diyorum. "Delilin o olduğunun delili ne?" diyor. Olmuyor! İyisi mi, sistemi şeytanileştireyim.

Sistemi şeytanileştirmenin adı, ***"kâğıt para"***dır arkadaşlar! Ve bunu en derinden sezen, Goethe'dir. Goethe, müthiş bir iktisatçıdır! Hayatını okudukça, daha bir önemini anlıyorum. Çünkü günlük hayatında iktisat var. Yani, başbakan diyelim o günkü… Hem finans/maliye bakanı, hem de bayındırlık bakanı gibi bir şey… Ama akşam şiirine dönüyor… Akşam edebiyatına dönüyor… 60 yılda yazmıştır ***Faust***'u… Ve dize dize yazmıştır… O kadar müthiş bir şiirdir! Ayrıntısına girmiyorum. Orada şunu anlatıyor:

Kâğıt para... Birey… En başta dedim ya birey, insan değildir diye. ***Mai ve Siyah***'a geçtik. ***Faust***'un birinci cildinde şunu anlatıyor:

Modern bireyin ortaya çıkması demek, *insanın içine şeytanın girmesi* demektir. ***"Birey, şeytanla akit imzalamış varlık"*** demektir.

İkinci ciltte ise modern devleti anlatıyor… ***"Modern devlet, şeytanla anlaşmış bir devlettir."*** Anlaşmanın aracı da kâğıt paradır…

Arkadaşlar kâğıt para… Ayrıntıya girmemize vaktimiz yok ama 2-3 cümleyle söyleyeyim…

"Hükümdarın borcunu, halkın borcu haline getiren; insanlık tarihinin en büyük sömürü vasıtasıdır."
Çünkü eskiden hükümdarın borcu, hükümdarın borcuydu. Öderdi, ödemezdi. Savaşta… Savaşı kaybederdi; üstüne soğuk su içersin…

Ama kâğıt para… Biz kâğıt parayı devletin parası olarak algılıyoruz. Kâğıt paranın ortaya çıkışı böyle değil…

Kâğıt para, özel şirketlerin parasıdır. ***Bank of England***, 1946'ya kadar özel bir bankadır. Kâğıt para ile borç veriyorlar, tabi garanti ediyorlar bir takım altın ve gümüşle… Fakat hükümdar ödeyemezse, gelecekte halktan toplanacak vergilerle ödenecektir.

Bu şiirin 150 yıl sonraki tarih diline aktarımı ***Fernand Braudel***'in tarih tezidir. ***Braudel***'e göre kapitalizm; konsantre sermaye eliyle, konsantre siyasi gücün halk aleyhine suç ortaklığıdır! ***Marks***'tan bile daha ileri bir şey söylüyor. Ve bence bu ***Faust II***'nin özetidir!

Yani şiir, bu kadar önemli bir şeydir!

Bir dinleyici:

İlk başta Necip hocam değindi… Siz de değindiniz… Ben de roman okuyorum… Arkadaşlarım da roman okuyor**…** ***"Niye hocamın anladığı gibi muhakeme yapamıyorum, yorum yapamıyorum?"*** diye merak ediyorum. Siz anlatınca romana gidiyorum ama kendim

okuyunca değerlendirme yapamıyorum, muhakeme yapamıyorum. Bunu siz kendi kişisel yaşamınızdan, okumalarınızdan ya da hayal ve tahayyül gücünüze mi bağlıyorsunuz?

Mustafa Özel:

Bir tımarhane müdürü, başka bir tımarhaneye tayin ediliyor.

Diyorlar ki; Bunlar çok ilginç tipler… Terfien gidiyor! Daha ilginç bir şey!

Bakıyor ki kuyruğa giriyorlar, bir delikten bakıyorlar… O da kuyruğa giriyor, delikten bakıyor… Hiçbir şey yok!

Bir daha gidiyor… Bir daha… Onuncu da, “Artık yeter!” diyor.

-***“Ne var (bu delikte)?”***

“Ne olsun?” diyorlar.

-***“Ben baktım. Bir şey göremiyorum!”***

“Biz, 30 yıldır bir şey göremedik. Sen, bir bakışta mı göreceksin?!” diyorlar.

Bu iş böyle… Yani…

Benim ***Dergâh***’taki son -*birkaç ay önceki*- röportajın başlığı şuydu[11]:

“Yazan, yaşamamış olabilir.

Anlayan, muhakkak yaşamıştır!”

(Alkışlar…)

Bir dinleyici:

Para’dan bahsettiniz de… ***Balzac***’tan… ***Shakespeare***’in ***Venedik Taciri***’nde de bir bölüm var…

[11] Dergâh Edebiyat Kültür Sanat Dergisi, Sayı: 344, Ekim 2018, https://www.kitapambari.com/kitap/dergah-edebiyat-kultur-sanat-dergisi-sayi-344-ekim-2018-kolektif

Mustafa Özel:

Shakespeare'le ilgili… Yalan olmasın… 100'e yakın kaynak kitap topladım. Bütün kitaplarını tekrar okudum. Bir yaz tatili, bir fırsat kolluyorum… ***"İktisat Dâhisi Shakespeare"*** diye bir kitap… Başlığı bu olmayabilir ama özeti bu...

Müthiş!

Müthiş bir şey yani…

Necip Tosun: Son bir soru daha alalım…

Bir dinleyici:

Hocam her kitabınızdan birkaç bir şey okudum ben… Siyaset Diliyle Roman okumalarında da şunu gördüm; Konuyu illaki ***iktisat***a getiriyorsunuz. Örneğin, ***Hukuk Diliyle Roman*** okumaları, ***Tarihçi Diliyle Roman*** okumaları olduğu zaman konu her zaman ***iktisat***a mı gelecek, yoksa bu sizin iktisatçı kimliğinizden mi kaynaklanıyor?

Mustafa Özel:

Çok güzel bir tespit. Evet… Yani, bu benim hayatımla ilgili bir şey… En fazla mesai harcadığım alanım o… Bir şekilde dönüp oraya gidiyor… Bu tespitiniz… Ben bunun çok fazla farkında değilim mesela… Bunu söylerken düşünüyorum, doğru söylüyorsunuz.

Mesela, 2 kitaptan da… Bir arkadaş, olumlu anlamda tenkit yazdı… Dedi ki;

"Roman Diliyle İktisat'ta sen konuşuyorsun. Roman Diliyle Siyaset'te daha çok romancılar konuşuyor."

Dedim ki, ***"Allah, beni siyasetten uzak tuttuğu için!"*** (Gülüyor…)

Gerçi şirketlerin içinde de siyaset oluyor ama siyasi siyaset başka bir şey! Dolayısıyla ben, İstanbul'da değil de Ankara'da büyümüş olsaydım, muhtemelen tersi olurdu. Yani, şirketler dünyasını, girişimcileri daha az; siyasi girişimcileri -öyle diyelim-, onları daha çok anlar olurdum.

Yeni çıkacak olan, ***Roman Diliyle İş Hayatı***'nda***, "Roman Diliyle Hukuk"*** diye bir bölüm var. Orda ***Tolstoy***'un ***Diriliş***'ini… ***Diriliş***'i muhakkak okuyun arkadaşlar!

Roman olarak da çok güzel…

Orada çok doğal şekilde ***"Kısasa Kısas"*** prensibinin neden ***"Hapis"*** prensibinden muka***yese edilemeyecek kadar üstün olduğunu anlatıyor. Melville'in Billy Budd romanında ise "Kişi hakkı mı önemlidir? Devletin çıkarı mı önemlidir? Ey riyakâr Batı!*** -1870'de yazmıştır bu romanı…- ***Birey, birey, birey diyorsunuz… Yalan söylüyorsunuz! Bütün sisteminiz, devletin çıkarına yöneliktir!"*** diyor. Bunu ancak bir romancı bu kadar derinden ve bu kadar yürekten anlatabilir.

Bir bölüm de, ***Roman Diliyle Din***'dir… Bu da çok önemli… Bir ***Peygamber Romanları Çalıştayı***'na katılmıştık… Piyasada görüyorsunuz… ***"Son Peygamber'in Romanı 1… Son Peygamber'in Romanı 2… Hazreti Musa'nın romanı…. Meryem'in romanı… Hatice'nin romanı..."***

100 bin, 200 bin satıyorlar!

"İyi" dedim**.** ***"Madem çağırıyorsunuz."***

Fatih Andı, Ömer Lekesiz… Sağ olsunlar…

Necip Tosun: Ben de vardım hocam…

Mustafa Özel:

Sen de vardın… Organizatörleri söylüyorum. Gittik. Gitmeden önce "Bana bir liste gönderin" dedim. Yalan değil... Paraya kıydım 20 civarında kitap aldım.

"Özet: Hiçbiri roman değil!"

Necip Tosun: Suretten sirete…

Mustafa Özel:

Tabii… Hiçbiri roman değil! Siyer kitaplarından kırpılmış… Biraz sulandırıp… İçine biraz da aşk katıyorsun… Roman olmaz!

Arkadaşlar! ***Hz. Hatice***'yi anlatan roman olmaz! Biyografisini, tarihi şeyini çıkarırsın… ***Hz. Hatice***'yi anlatmak istiyorsan, seni ve beni anlatacaksın! Bizi anlatacaksın!

Dostoyevski'den örnek verdim… Şimdi iki şeyi bağlayalım madem…

Karamazov Kardeşler'de ***Hz. İsa***, dünyaya geliyor. Şimdi, Hristiyan toplum değil mi? 2000 yıldır ***İsa***'yı bekliyor***… Hz. İsa***, bir de ***Hz.Peygamber*** gibi insan değil…

Haşa **Allah** değil mi? Tanrı… Tanrı'nın oğlu… O kadar yüce!

Tabii, **Dostoyevski**… Sansürün korkusundan… Bütün olay **Rusya**'da geçiyor **Karamazovlar**'da… Bu olay, sanki **İspanya**'da, ***engizisyon döneminde*** geçiyormuş gibi yapıyor… Engizisyon döneminde ***Büyük Engizitör***, her gün 100 tane zındığı yakıyor… Zındık dediği, senin benim gibi insanlar…

-"Roman mı okuyorsun? Yak!"

Pazar yerine bir bakıyorlar ki... İsa!

"Acaba o mu? Değil mi?" falan…

Bir yandan da ***Büyük Engizisyoncu*** balkonda… Haşin bir şekilde bakıyor…

Bir kör anlıyor konuşmaları… ***"Ne olur, beni İsa'ya götürün!"*** diyor… Eline sarılıyor… ***"Lütfen, o isen, beni iyileştir!"*** diyor.

(İsa) bir dokunuyor… İyileşiyor…

Bir kadıncağız, kucağında çocuğu ölmüş… Kilisenin avlusuna giriyor… O anlıyor durumu… Hemen ayaklarına kapanıyor. ***"Ne olursun!"***

(İsa) bir dua ediyor… Çocuk diriliyor!

Ne yapmanız lazım? 1500 yıldır bekliyorsunuz!

Kimsede çıt yok! Gözler balkonda!

Tanrı aralarında! Ama iktidar balkonda!

Çıt çıkmıyor…

Adam iniyor… Balkondan geliyor… ***"Tutuklayın!"*** diyor. Alıyorlar İsa'yı, içeri götürüyorlar…

Yani, **Dostoyevski**'nin dehası, az bir şey değil… Gece yarısı geliyor (***Büyük Engizitör***)…

-"Neye geldin?" diyor ***İsa***'ya…

"Baba'yla canın mı sıkıldı? Ne güzel oturuyordunuz orada (yukarda)! Görüyorsun, bak! Düzeni kurmuşuz! İşliyor! Yani bu işleyen düzene çomak sokmanın âlemi var mı? Yarın sabah gideceksin!" diyor. "Gitmezsen, seni de yakarım! Bu seni 1500 yıldır bekleyen müminlerin var ya? Bir işaretimle ateşine odun taşırlar! Yürü!"

Modernlik bu arkadaşlar!

Mesela, **Melville**… ***Sağlam Adam*** romanında bunu anlatıyor…

Sağlam Adam…

"Abi o adam çok sağlam" deriz… 5 dakikada 5 kazık atar sana… Ama ***Melville***, şunun için yazıyor:

"Modern insan bu artık!"

Olay, bir gemide geçiyor… Gemi, ***Mississippi*** nehri üzerinde sürekli sallanıyor**…**

"Ey insan' Artık ayağını sabit basacağın bir kitap, bir ilke yok! Artık sürekli sallanacaksın!" diyor…

Buna rağmen gemiye ilk binen yolcu ***Hz. İsa***'yı andırıyor… Bu da bir peygamber romanı aslında… Elinde ***İncil***'den ayetler… Cümleler… ***"Merhametli olun! Sadakatli olun! İnançlı olun! Birbirinize itimad edin!"***

"Vay seni namussuz!" falan diyerek adamı taşlıyorlar...

-"İn oradan!"

-"Vaktimizi çalıyorsun!"

-"Kim çıkardı bunu?!"

O kadar uğraşıyor ki… Yoruluyor… Yorgunluktan merdivene çöküyor ve uyuyor…

Modern toplum;

- ★ **İsa'yı uyutan toplumdur.**
- ★ **İsa'ya artık ihtiyaç duymayan toplumdur.**
- ★ **İsa'ya kulaklarını tıkayan toplumdur.**

Onun yerine, hemen, ***"bul karayı- al parayı"*** çıkıyor… Parayı atıyorlar… Ağzında yakalıyor falan…
Arkasından ***Tahta Bacak*** geliyor… Arkasından zenci tip geliyor… Anlıyoruz ki hep aynı adam!
Yani, bin bir yüzüyle şeytan sahnede artık! ***Modernlik, İsa'yı uyutup onun yerine bin bir çehresiyle şeytanı sahneye çıkarmaktır!***

Roman bu kadar olsa, bir şey değil! Önemli ama esas kısmı sona doğru…

Karşılarına külyutmaz bir tipi çıkarıyor… Şeytan, hangi şeytanlığı yapsa yutmuyor!

Ama soğuk bir adam… Sevimsiz bir adam… Hiç kimseye güvenmeyen bir adam… ***Melville*** diyor ki…

-"Avlanmak daha iyi! Bu adam avlanmıyor ama adam mı bu? Hiç kimseye güvenmiyor! Hiç kimseye inanmıyor! Ya aldatacaksınız, ya da aldanacaksınız! Size tavsiyem 'aldanan' olun!" diyor. ***"Çünkü aldanan olmazsanız, kimseye itimad etmezsiniz, kimseye***

inanmazsınız! İnsan, insana inanmazsa, tanrıya nasıl inanacak? Onun için bir seçenekle karşı karşıyasınız: Aldanan olun!"

İsmail Kara ile noktalayayım mı?

"Diplomamı alacağım" diyor. Artık ilkokul mu, ortaokul mu hatırlamıyorum. Sorarız… Öğretmeni buna demiş ki;

-"İsmail, sana teşekkür ediyorum. Sen, benim en çalışkan, en saf talebemdin."

"Elini öptüm, çıktım" diyor. ***"İçime kurt düştü"*** diyor…

-"Acaba 'saf' demekle ne demek… 'Bön' mü demek istedi?"

"Gittim, çaldım kapıyı… Yeniden…"

-***"Öğretmenim"*** dedim… ***"Bana 'bön' mü demek istediniz 'saf demekle', 'temiz' mi?"***

-***"İsmail"*** demiş... ***"Bu ikisi bir arada olur… Ya ikisi de bir arada olur, ya da ikisi de olmaz!"***

Sağlam Adam'ın şeyi bu yani…

***

Dedim ki; Böyle ***Hz. Hatice*** romanı olmaz!

Sözü oraya getirdim.

-"Peki, nasıl olur?"

Nasıl olduğunu söyleyeyim:

Efendimiz… ***“Yüreğiniz yetecek mi bunu yazmaya?”*** dedim. ***Efendimiz (S.A.V.),*** titreyerek geldi… Melek görülmüş… Ona vahiy bildirilmiş… Ama dehşet içinde… Titriyor…

-“Beni örtün!”

Neyse… Kendine geldikten sonra… Eşi kendisinden 15 yaş büyük… Hayat tecrübesi daha fazla… Daha zengin… İtibarlı… Ve O’nun patronu… Dedi ki;

-“Sus Muhammed! Bizi rezil edeceksin’ Nereden çıkardın bunu?! Delirmiş diyecekler!”

Bunu yazabilir misin?

Bunu yazdığın zaman, yazdığın ***Haticetül Kübra***’nın değil… Çünkü o, inandı… O, inanmasaydı, kim bilir ne olurdu? O, inandığı için (İslam) yayılmaya başladı…

Romanda anlatacağın ***Haticetül Kübra***, sensin! Benim!

Bunu yazabilir misin?

-Yazamam.

O zaman, roman yazamazsın!

Roman, *hubris duygusuyla* yazılır arkadaşlar! *Hubris, tanrı pozu takınmak* demek!

- “Bu, şeriata uyar mı?”

Bilmiyorum. *İslami romanı*, onun için, *görmedim.*

Yazılırsa, farkına varırız!

Teşekkür ederim.

"Şöz nedir?
Şöz, edebiyattır!
Dünya ekonomisi, hiç bu kadar edebileşmemişti! Onun için bu "Roman Diliyle" serisinin tam zamanıdır!"
Mustafa Özel

TÜRKİYE YAZARLAR BİRLİĞİ
KIRKLAR MECLİSİ